

Landgoedbeheerplan De Vlaminckhorstweg

Beheerplan voor de periode 2017 t/m 2047
Herziening april 2020 voor de periode 2021 t/m 2051

Auteurs: Robert Pater
Annemarie Kamerling
In opdracht van: Familie Oortwijn
Voorpaginafoto: Robert Pater
Versie: Definitief
Datum: 8-9-2020

Landschap

Overijssel

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Situatiebeschrijving	5
1.3	Historie en erfgoed	6
2	Huidige situatie	11
2.1	Bodem en water	11
2.2	Flora en fauna	11
2.3	Kenmerkende landgoedelementen	13
2.4	Beschermde plant- en diersoorten	19
3	Landgoedvisie	21
3.1	Behoud van cultuurhistorische waarden	21
3.2	Gewenst eindbeeld	23
3.3	Beleid en wetgeving	23
4	Beheerplan	27
4.1	Beheereenheid A: weideperceel	27
4.2	Beheereenheid B: de oude beekloop	28
4.3	Beheereenheid C: eikenhakhoutbos/middenbos	28
4.4	Beheereenheid D: oud eikenbos op rabatten	30
4.5	Beheereenheid E: centrale laan	30
4.6	Beheereenheid F: Oud laantje met boszoom	31
4.7	Beheereenheid G: grasland	32
4.8	Beheereenheid H: opgaand bos met dubbele houtwal	32
4.9	Beheereenheid I: hakhoutbos op rabatten	33
4.10	Beheereenheid J: opgaand bos op rabatten	34
4.11	Beheereenheid K: bosstrook/struweelrand	35
4.12	Beheereenheid L: akker met heggen	35
4.13	Beheereenheid M : opgaand bos	36
4.14	Beheereenheid N: hakhoutbos met oude elzensingels	37
4.15	Beheereenheid O: agrarisch cultuurgrond	37
4.16	Tabel regulier beheer en groot onderhoud	39
	Bijlage 1 – huidige situatie	43
	Bijlage 2 – historische waardevolle en kenmerkende elementen	44
	Bijlage 3 – herstelmaatregelen	45
	Bijlage 4 – profielen	46
	Bijlage 5 – beheervakken	47

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Landgoed De Vlamincckhorstweg (hierna ook genoemd “het Landgoed”) is vanaf de jaren ‘80 middels geleidelijke verwerving in bezit gekomen van de familie Oortwijn. Er is behoefte aan een planmatige aanpak in de vorm van een landgoedbeheerplan. In dit plan worden zorgvuldig afwegingen gemaakt tussen (cultuur)historisch beheer, de huidige waarden en het gewenste beheer met nieuwe kansen en ontwikkelingen. Landschap Overijssel heeft in 2017 een beheerplan opgesteld voor de familie Oortwijn, als basis voor het te voeren beheer en voor keuzes die gemaakt moeten worden. Aanvullend is in 2019 een inrichtingsadvies opgesteld voor ca 10 ha nieuw verworven gronden, aansluitend op het landgoed. Deze nieuw verworven gronden zijn in 2020 in dit integrale beheerplan opgenomen.

Er ligt een ontwikkelopgave vanuit de energieambitie van de gemeente Raalte. In dit kader ontwikkelt de familie Oortwijn een zonnepark op ca 6 ha grond, tegen het landgoed aan. Deze gronden zijn verworven in 2019 en 2020. De inrichting en ontwikkeling van dit zonnepark staan los van dit beheerplan.

1.2 Situatiebeschrijving

Landgoed De Vlamincckhorstweg is gelegen aan de noordoostelijke rand van het Overijsselse dorp Heino, zie Figuur 1. Het is een uitloopgebied voor veel mensen vanuit Heino en het wordt dan ook veelvuldig gebruikt om in te recreëren, te ontdekken en te beleven door alle lagen en leeftijden van de bevolking. Het betreft een oud landgoedbos met een hoofdlaan, een oude beekloop, enkele weilandpercelen en een jonge wetering. Kenmerkend is de oude rabattenstructuur in sommige delen van het bos. Hier is de voormalig hakhoutcultuur met doorgeschoten hakhoutstoven of reeds afgestorven hakhoutstoven zichtbaar. Er loopt een oude padenstructuur door het landgoed en enkele paden zijn in de loop der jaren ingesleten. Het landgoed heeft de NSW status en is geheel opengesteld op wegen en paden.

Naast het landgoed De Vlamincckhorstweg, ligt het landgoed De Vlamincckhorst (hierna ook genoemd “het landhuis”). Historisch behoorden beide landgoederen tot een landgoed (hierna ook genoemd “het historische landgoed”) waarvan de familie Oortwijn ca. 19ha bezit. Het landgoed De Vlamincckhorst betreft een boerderij, een naastgelegen spieker, een es omzoomd door houtsingels alsmede een Engelse landschapstuin met vijver. De bebouwing dateert uit 1858. De Vlamincckhorst heeft een omvang van ca. 5ha.

De familie Oortwijn heeft het voornemen om voor haar gronden tezamen een NSW status te verkrijgen alsmede om dit landgoed uit te breiden met een perceel met een omvang van ca, 4ha.

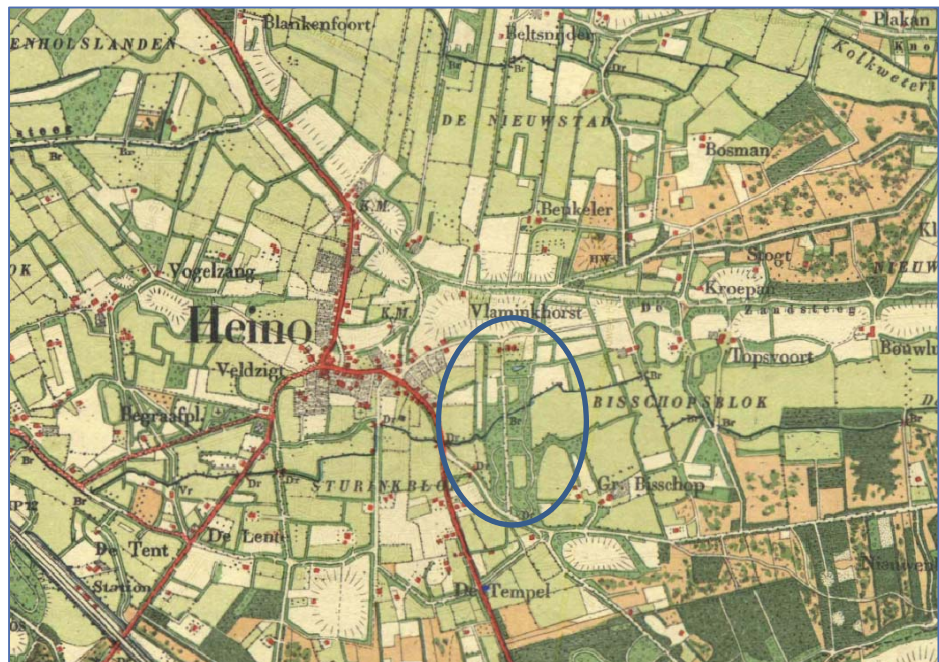
Figuur 1 Locatie landgoed De Vlamincchorstweg tegen het dorp Heino aan

1.3 Historie en erfgoed

Waar de naam Vlamincchorst vandaan komt, is niet bekend. Met een 'horst' wordt wel een hoogte in een lager gelegen stuk land aangeduid. Alleen daar kon zonder gevaar van overstromingen gebouwd worden. Die hogere gronden waren inderdaad te vinden langs de huidige Zuthemerweg, Zwolseweg, Van der Capellenweg (de toenmalige Sandsteeg) en Lemerveldseweg.

Op 27 april 1444 werd de naam van de boerderij voor het eerst vermeld. In een verzoekschrift wordt dan gesproken over een erve en goed, genaamd *Nyelant met de Vlemynchorst*.

Figuur 2 geeft een beeld van het historische landgoed rond 1900.

Figuur 2 Het historische landgoed rond 1900

Vroege formele parkaanleg

Al in de achttiende eeuw, en mogelijk zelfs nog eerder, werden bij de meeste landgoederen formele landschapstuinen aangelegd. In deze periode werd bij het historische landgoed de lange, rechte laan vanaf de Bouwhuissteeg (nu Vlaminkhorstweg) tot aan de Weversteeg aangelegd. Aan het einde van de laan kwam men dan bij het eigen stuk heideveld aan de Weversteeg. Aan de zuidkant van de boerderij en de spieker kwam een 'hof' te liggen; waarschijnlijk een formele gebruikstuin waar men ook 'plaisier' kon maken. De hogere gronden waren in gebruik als akkers, de middelhoge gronden als eikenhakhout (al dan niet met rabatten) of bos en de lagere gronden in de zuidoosthoek als hooilanden. Op de oostgrens van het eigendom van het historische landgoed [nu aan de andere kant van de N35] stonden populieren. Logischerwijs kon je vanuit de boerderij of het spieker daarmee de grens van het eigendom zien.¹

Korte, rechte laan

De zuidkant van de hof werd afgesloten door een korte, rechte laan, die haaks op de lange, rechte laan stond. Het was waarschijnlijk een bijzonder smalle laan met aan de binnenkant van de greppels grote opgaande bomen. Tegenwoordig zijn van deze bomen nog 'slechts' drie stobben te zien. Aan de buitenkant van de greppels kunnen tegenwoordig de bomen groter groeien, waardoor er toch nog een gevoel van een laan aanwezig is.

Latere parkaanleg in landschapsstijl

In de tweede helft van de negentiende eeuw werd de landschapstuin nogmaals aangepakt. In plaats van een formeel karakter kreeg de tuin nu een meer natuurlijker Engelse landschapsstijl. Welke landschapsarchitect het ontwerp heeft gemaakt is

¹ M. Horst (2019). Landgoed De Vlaminkhorst. Beknopte landschapsgeschiedenis. Bijlage bij de 'Atlas van landgoed De Vlaminkhorst. Landschap Overijssel. Dalfsen.

helaas niet achterhaald. De rechte laan bleef in deze periode behouden, maar op strategische plekken werd het landschap spannender gemaakt. Ten zuiden van de boerderij en spieker werd een slingerivier aangelegd.²

Vloedgrave ter hoogte van de hooilanden

De verwachting is dat de oude Vloedgrave tevens in het ontwerp werd opgenomen. Niet alleen als slingerend waterelement, maar ook om het uitzicht op de hooilanden te begeleiden en om ter aankleding met bijvoorbeeld bijzondere bruggetjes te dienen.³ Het achterliggende idee was dat op de overgang van zo'n bruggetje de wandelaar het 'arcadisch' gecreëerde landschap optimaal beleefde. Vanaf de zuidkant al wandelend richting het huis ervaarde de wandelaar dan aan de oostkant de slingerende Vloedgrave als 'oneindige' beekloop in de groene hooilanden met aan de noordkant een rij knotwilgen, die de beekloop accentueren.⁴ De andere kant opkijkend werd de Vloedgrave een diepe 'bosbeek' met grote bomen erlangs. Door de slingers in de beek kon ook hier niet het einde van de beek ervaren worden, waardoor de wandelaar het idee kreeg in een groots, oneindig landschap te wandelen met aan de ene kant een weids uitzicht en aan de andere kant een besloten boslandschap.

Sterrebosch

Ten zuiden van de Vloedgrave lag het Sterrebosch.⁵ Een klein bos met formele rechte 'wandelpaden'. Normaal gesproken kan een wandelaar via alle paden een 'ronde' wandelen, maar het is niet zichtbaar of dat op landgoed De Vlaminckhorst ook is geweest. Opvallend is dat de paden een ongelijke hoogte hebben, waaruit wellicht kan worden opgemaakt dat er ook een aantal paden een ondergeschikt belang hadden. Langs één van de ogenschijnlijk 'ondergeschikte' paden werd een boomboeketje (meerdere bomen in één plantgat) van drie Amerikaanse eiken geplant. Samen groeien de bomen dan uit tot één grote meerstammige boom. Amerikaanse eiken werden vaak voor hun hout aangeplant, maar ook om de parkaanleg in de herfst te versieren met een prachtige, rode kleur. Op het landgoed kun je op die manier het hele jaar door genieten van kleuren; van stinzeplanten in het vroege voorjaar en rododendrons vanaf het late voorjaar tot aan de nazomer en van loofhout met prachtige verkleuringen in de herfst. Dit boomboeketje van Amerikaanse eiken zal ongetwijfeld voor het laatste gezorgd hebben. Naalddhout en hulst zorgden het hele jaar door voor een groene kleur. De eiken zijn recentelijk omgezaagd, waarvan de stobben nog goed zichtbaar zijn.

De Groene Kamer

Nadat de wandelaar de lange, rechte laan had overgestoken, kwam deze in de Groene Kamer terecht. Een productiebos op rabatten van in eerste instantie eikenhakhout, maar later ook van opgaand naalddhout. De Vloedgrave verdeelde de

² M. Horst (2019). Landgoed De Vlaminckhorst. Beknopte landschapsgeschiedenis. Bijlage bij de 'Atlas van landgoed De Vlaminckhorst. Landschap Overijssel. Dalfsen.

³ Het is overigens niet bekend of er op het historische landgoed gekozen werd voor bijzonder versierde bruggetjes of voor eenvoudige bruggetjes, die ondergeschikt waren aan de beleving.

⁴ Tegenwoordig is de Vloedgrave aan deze kant van het landgoed verdwenen. Echter, aan de westkant van het landgoed is een gedeelte van de Vloedgrave bewaard gebleven en daar staat tevens een rij knotwilgen, die een beeld geven van hoe het aan de oostkant ook geweest moet zijn.

⁵ Het is onduidelijk of deze uit de vroege formele aanleg of uit de latere landschapsaanleg stamt. Meest waarschijnlijk is het eerste.

Groene Kamer in twee gedeelten. Alleen het zuidelijke gedeelte is nog over, het noordelijke gedeelte is reeds voor de Tweede Wereldoorlog gekapt en omgezet in hooiland. In de Groene Kamer was het ook de bedoeling om het 'arcadische' landschap te beleven. De 'bosbeek' slingerde tussen de bomen door en aan de westkant verdween deze al slingerend de hooilanden in. Aan deze kant staan nog de oude beekbegeleidende knotwilgen. Op het uiterste westelijke puntje van de Groene Kamer lijkt een soort van uitstulping gecreëerd te zijn, waar je zowel de 'bosbeek', het bos aan de overkant en het uitzicht op de hooilanden kon beleven. Arcadisch landschap in optima forma, al zijn er geen aanwijzingen voor een theekoepel of een ander bouwwerk op deze plaats. Tevens zijn er geen aanwijzingen gevonden dat een brug dat de ene helft van de Groene Kamer met de ander verbond.

Via de lange, rechte laan kon de wandelaar dan weer terug naar het huis lopen. Een andere mogelijkheid was om door de korte, rechte laan via de vijver aan de andere kant van het huis uit te komen. Wanneer men de ronde andersom liep dan kon men via de lange, rechte laan het Sterrebosch bereiken.⁶

Kansencatalogus voor toekomstige ontwikkelingen

- Op termijn herstellen van de beleving van de korte, rechte laan door aan de binnenkant van de greppels heggen aan te planten.
- Opschonen van de 'padenstructuur' van het Sterrebosch en het inplanten van nieuwe boomboekjes.
- In ere herstellen van de parkbeleving in de Groene Kamer door in te zetten op beleving van de 'bosbeek', herstel van de uitstulping en uitzicht over de Vloedgrave die in de hooilanden verdwijnt.
- Nadenken over aanplant van nieuw bos in de verdwenen noordelijke Groene Kamer. Bij aanplant wel rekening houden met de beleving van het bos en de 'bosbeek'.
- Op verschillende plaatsen herstellen van de rabattenstructuur.
- Het terugbrengen van de Vloedgrave op een noordelijke plek is een mogelijkheid, maar dan moet er wel rekening gehouden worden met het oorspronkelijke belevingsaspect van de Vloedgrave. Dat betekent dat de wandelaar:
 - aan de ene kant de verassing moet krijgen van de Vloedgrave, die oneindig lijkt te zijn in de hooilanden met begeleiding van knotwilgen, en;
 - aan de andere kant de beleving moet hebben van de lange, korte laan met op termijn hoge opgaande laanbomen en voldoende water in de opgeschoonde greppels, als zijnde toch het idee van een 'bosbeek' te creëren.

⁶ De zuidkant van landgoed De Vlaminckhorstweg is tijdens deze korte quickscan niet op elementen uit de formele en landschapsstijl onderzocht.

2 Huidige situatie

In het vorige hoofdstuk is al het een en ander verteld over De Vlaminckhorstweg, Bijlage 1 – huidige situatie, maakt de huidige situatie inzichtelijk. Hieronder wordt verder ingegaan op bodem, water, flora en fauna, kenmerkende landgoedelementen en beschermde plant- en diersoorten.

2.1 Bodem en water

De ondergrond van De Vlaminckhorstweg is onder te verdelen in een tweetal bodemtypen.

Het overgrote deel van het landgoed bestaat uit beekerdgrond.

Code en grondwatertrap	pZg23-III*
Klasse	Kalkloze zandgronden
Subklasse	Eerdgronden
Omschrijving	Beekeerdgronden

Het meest zuidelijke deel van het landgoed bestaat uit laarpodzolgrond.

Code en grondwatertrap	cHn21-IV
Klasse	Podzolgronden
Subklasse	Humuspodzolgronden
Omschrijving	Laarpodzolgronden

2.2 Flora en fauna

Er is geen uitgebreid flora en fauna onderzoek verricht op het landgoed. Omdat het grootste gedeelte van het landgoed uit bos bestaat, wordt hieronder kort ingegaan op het aanwezige bostype en de te verwachten diersoorten.

Flora

Volgens de Nederlandse bostypologie is het bos van De Vlaminckhorstweg te classificeren als droog berken-/zomereikenbos. Dit is een algemene bostypering, onderdeel van een reeks ontwikkelstadia waarin een bos zich kan bevinden.

Algemene kenmerken droog berken-/zomereikenbos:

Boomlaag: zomereik domineert, verder ruwe berk en soms zacht berk.

Struiklaag: vaak gering wat wilde lijsterbes en vuilboom. Na aanplant of verstoring kan Amerikaanse vogelkers en in mindere mate het krenteboompje gaan domineren.

Kruidlaag: bochtige smele is vaak dominant. De laagblijvende blauwe bosbes kan dit ook zijn of worden. Op de iets rijkere plaatsen kunnen rankende helmblom, wilde kamperfoelie, gladde witbol of stekelvarens voorkomen. Gewone eikvaren is karakteristiek voor steile hellingen en kantjes vooral op het noorden. Deze komt voor langs de greppels van de rabatten. Vaak is de kruidlaag echter spaarzaam ontwikkeld.

Moslaag: bij een dicht grasdek vaak gering, maar ander niet zelden belangrijker dan de kruidlaag met soorten van voedselarme bodems als bronmos, gewoon gaffeltandmos, heideklauwtjesmos, gewoon sterremos en bij iets betere vochtvoorziening fraai haarmos.

Achtergrond: oorspronkelijk een van onze algemeenste bostypen, maar al van de vroegere tijden af bewoond, in cultuur gebracht of door kap en overbeweiding tot heide en zelfs stuifzand geworden. Toch is er nu een belangrijk deel van dit areaal weer bebost. Verschillende van de oudste en relatief natuurlijke stukken liggen op stuifruggen en zijn enkele eeuwen oud.

Fauna

Het bos laat enige variatie aan boom- en struiksoorten zien, zowel jong als oud hout, Dit maakt dat in het bos diversiteit aan broedvogels, insecten en kleine zoogdieren te verwachten is. Er is ecologische winst te behalen voor door meer variatie, soorten diversiteit en structuur te ontwikkelen. Ook een aandeel dood hout zowel staand als liggend, dun en dik dood hout draagt bij aan een verrijking voor veel ecologische processen.

Vogels

Als broedvogels kan men de volgende soorten verwachten: verschillende spechten, zoals kleine bonte specht, grote bonte specht, groene specht en zwarte specht. Daarnaast boomklever en boomkruiper. Voor deze soorten is dood hout belangrijk, dit is een voedselbron voor deze soorten (insecten) en levert broedgelegenheid. Daarnaast zijn er ook tal van zangvogels te verwachten zoals roodborst, winterkoning, lijsters, koolmees, glanskopmees, vink, goudvink, bonte vliegenvanger, gaai en ekster. Naast deze soorten is het ook waarschijnlijk dat er roofvogels voorkomen zoals buizerd, havik, sperwer en uilen.

Zoogdieren

Van de groep grote zoogdieren komen reeën af en toe voor op het landgoed. Daarnaast zijn er verschillende kleine zoogdieren te verwachten zoals vos, eekhoorn, steenmarter en bunzing. En hoewel zeldzamer, mogelijk ook wezel en hermelijn, zie Figuur 3. De heer Oortwijn heeft bevestigd dat er verschillende muizensoorten, vlermuizen en egels zijn waargenomen. Veel kleine zoogdieren, zoals marters, wezel, hermelijn en vlermuizen, zijn afhankelijk van holtes in oude (dode) bomen als nest- en schuilgelegenheid.

Figuur 3 Hermelijn op een stapel boomstammen (foto: Mark Zekhuis)

2.3 Kenmerkende landgoedelementen

Op het landgoed komen een aantal kenmerkende landgoedelementen voor, die vanuit het perspectief van cultuurhistorisch beheer bijzonder waardevol zijn, zie Bijlage 2 – historische waardevolle en kenmerkende elementen. Het gaat dan om onderstaande elementen:

- Centrale laan
- Oud laantje
- Hakhoutpercelen op rabatten
- Houtwallen en singels:
 - Eikenhakhoutstoven
 - Dubbele houtwal
 - Elzenhakhoutsingels
- Historische padenstructuur
- Oude waterloop
- Meidoornhaag met oude vlechtsporen
- Es met eeuwenoude esrand
- Sterrenbos
- Groene Kamer

Hieronder een beschrijving per element met achtergrondinformatie.

Centrale laan

Van noord naar zuid loopt een centrale laan door het landgoed, zie Figuur 4. Aan beide zijden staat een enkele rij bomen. Het noordelijke deel bestaat uit inlandse eik met een geschatte leeftijd van 80 – 100 jaar. Het zuidelijke deel bestaat uit Amerikaanse eik met een geschatte leeftijd van 60 – 80 jaar. De laan komt al voor op kadastrale minuutkaart van 1832.

Figuur 4 Centrale laan vak E

Oude laantje

De noordkant van het landgoed is begrensd met een korte, rechte laan, die haaks op de lange, rechte laan staat en uitkomt op de voormalige hooilanden. Het was waarschijnlijk een bijzonder smalle laan met aan de binnenkant van de greppels grote opgaande bomen. Tegenwoordig zijn van deze bomen nog 'slechts' drie stobben te zien. Van welke boomsoort deze stobben zijn, is voornamelijk onbekend maar het lijken lindebomen te zijn geweest. Aan de buitenkant van de greppels kunnen tegenwoordig de bomen groter groeien, waardoor er toch nog een gevoel van een laan aanwezig is.

Hakhoutpercelen op rabatten

Op de kadastrale minuutkaart van 1832 wordt al melding gemaakt van hakhout percelen. De hakhoutcultuur bestaat in ons land al sinds de middeleeuwen. Hakhoutbosjes werden aangelegd om hout te kunnen verkopen of voor het dagelijkse gebruik op de boerderij: hout voor palen, gereedschap, stookhout en takkenbossen voor de broodbakovens en stookpotten voor het veevoeder. In sommige gevallen werd het eikenhakhout ook gebruikt voor de palingrokerij. Eikenhakhout leverde ook run, een grondstof voor de leerlooierij. Run werd uit eikenschors gewonnen. Hakhout werd vroeger gehakt en dus niet gezaagd. Dat gebeurde met een hiep, een soort hakmes waarmee je takken en jong hout in een snelle beweging kon kappen. Geriefhoutbosjes bestonden vaak uit hout dat goed bestand was tegen afzetten, zodat je regelmatig hout kon oogsten: zwarte els, es, berk en eik. Essen konden om de vijf tot acht jaar worden afgezet, eiken eens in de vijftien jaar.

Wat opvalt op De Vlaminckhorstweg is dat de meeste hakhoutpercelen zijn aangelegd op zogenaamde rabatten. Rabatten zijn hoger gelegen wallen met aan beide zijden een greppel voor de afwatering. Deze wallen werden gebruikt voor aanplant van bomen in nattere gebieden. Het ophogen van de grond waarop de bomen werden geplant gebeurde met de vrijkomende grond uit de naastliggende greppels. De bomen staan daardoor hoger en profiteren van de drogere groeiplaats. De wallen verschilden sterk in breedte. Soms werd tussen twee greppels een wal van twee meter aangehouden, maar sommige rabatbossen laten wallen van wel tien meter breed zien. Rabatten treffen we in Nederland in alle provincies aan. De rabatten op De Vlaminckhorstweg zijn gemiddeld twee meter breed en hebben een wisselende structuur, zie Figuur 5.

Figuur 5 Foto rabattenbosje vak N

Houtwallen en singels

Een houtwal is een opgeworpen wal (hoogte varieert) begroeid met bomen en struiken. Belangrijkste doel van een houtwal was bijna altijd het afschermen van akkers en weilanden tegen ongewenste doorgang van schapen, ander vee en wild. Ze werden ook bijna altijd op perceelscheidingen aangelegd, deze waren daarmee ook gelijk gemarkeerd. Op De Vlaminckhorstweg komen met name langs de perceelscheidingen of mogelijke historische grenzen houtwallen voor.

De breedte van de houtwallen op De Vlaminckhorstweg is gemiddeld 3 tot 4 meter. Aan weerszijden van de houtwallen loopt vaak een greppel. Meestal volgen houtwallen natuurlijke overgangen in het veld, ze volgen bijvoorbeeld de grens

tussen twee bodemsoorten, de grens van nat naar droog, de grens van hoog naar laag of als begeleiding van een beek. Een houtwal leverde hout op, noodzakelijk voor de boeren. Hierdoor ontstonden de zogenaamde hakhoutwallen. Om een periode van ongeveer 10-15 jaar werden de bomen op de wal afgezet en werd het hout gebruikt. De functie van de houtwallen is door de uitvinding van het prikkeldraad, de komst van het aardgas, de schaalvergroting en de ruilverkavelingen grotendeels weggefallen. Overal in Nederland zijn veel houtwallen daardoor verdwenen. Als dit op grote schaal gebeurt gaat dit ten koste van de identiteit en ruimtelijke kwaliteit van het landschap.

Dubbele houtwal

Aan de noordoostzijde komt zelfs een dubbele houtwal voor, mogelijk een oude landweer, zie Figuur 6. Hierbij liggen twee wallichamen vlak naast elkaar, gescheiden door een greppel. Deze dubbele houtwallen komen het meest voor langs wegen, vaak oude grenzen.

Figuur 6 Foto singel/wandelpad en dubbele houtwal, vak H

Elzenhakhoutsingels

Op een aantal nattere locaties is ook oud elzen hakhout te vinden. Elzenhakhout bevindt zich vrijwel altijd langs een watergang of greppel. Het betreft op De Vlaminckhorstweg een eenrijige beplanting van elzen welke met een hakhoutcyclus van ca 10 jaar periodiek is teruggezet door de eeuwen heen. De oude hakhoutstoven zijn grillig van structuur en er zijn hier tal van mossen en kostmossen op te vinden.

Figuur 7 Oude elzenhakhoutstov en doorgeschoten elzenhakhoutsingels, vak N

Historische padenstructuur

Op het landgoed komen een aantal oude padenstructuren voor. Op het Bonneblad van 1890 is deze padenstructuur al herkenbaar. De huidige padenstructuur zou al vóór 1850 aangelegd zijn, op kaarten vóór 1890 zijn deze structuren echter niet

herkenbaar vanwege het detailniveau. Het is goed denkbaar dat de padenstructuren zijn ontstaan bij de ontwikkeling van het historische landgoed. Historische wegen werden vaak aangelegd met het oog op een specifieke functie en veranderden relatief weinig.

Oude waterloop (Vloedgrave)

Op het landgoed is nog een oude waterloop zichtbaar, die licht meandert, zie Figuur 8. Deze is al zichtbaar op de veldminuutkaart van 1847. Hij vormt een markante oude ader met steile bemoste oevers en enkele hakhoutstoven. Deze heeft een hoofdfunctie gehad in de afwatering van de oostelijk gelegen landbouwpercelen met een stroomrichting van oost naar west. Ergens rond eind jaren '60 / begin jaren '70 van de vorige eeuw is deze afgekoppeld en is een nieuwe hoofdwaterleiding aangelegd. Deze loopt zuidelijker over het landgoed.

Vloedgrave ter hoogte van de hooilanden

De verwachting is dat de oude Vloedgrave tevens in het ontwerp werd opgenomen. Niet alleen als slingerend waterelement, maar ook om het uitzicht op de hooilanden te begeleiden en om ter aankleding met bijvoorbeeld bijzondere bruggetjes te dienen.⁷ Het achterliggende idee was dat op de overgang van zo'n bruggetje de wandelaar het 'arcadisch' gecreëerde landschap optimaal beleefde. Vanaf de zuidkant al wandelend richting het huis ervaarde de wandelaar dan aan de oostkant de slingerende Vloedgrave als 'oneindige' beekloop in de groene hooilanden met aan de noordkant een rij knotwilgen, die de beekloop accentueerden.⁸ De andere kant opkijkend werd de Vloedgrave een diepe 'bosbeek' met grote bomen erlangs. Door de slingers in de beek kon ook hier niet het einde van de beek ervaren worden, waardoor de wandelaar het idee kreeg in een groots, oneindig landschap te wandelen met aan de ene kant een weids uitzicht en aan de andere kant een besloten boslandschap

Figuur 8 Oude waterloop, vak B

Meidoornhaag met oude vlechtsproen

Op De Vlaminckhorstweg komt een oude meidoornhaag voor welke in het verleden mogelijk als vlechthege is beheerd, zie Figuur 9. Wanneer heggen of hagen hun functie als perceelscheiding verliezen raken ze meestal in verval. Vanaf het moment dat een scheiding goedkoper en gemakkelijker te realiseren was met palen en prikkeldraad werd daar vaak voor gekozen. Het plaatsen van prikkeldraad binnen de haagafscheiding biedt geen bescherming aan de haag. Het vee kan dan immers toch

⁷ Het is overigens niet bekend of er op het historische landgoed gekozen werd voor bijzonder versierde bruggetjes of voor eenvoudige bruggetjes, die ondergeschikt waren aan de beleving.

⁸ Tegenwoordig is de Vloedgrave aan deze kant van het landgoed verdwenen. Echter, aan de westkant van het landgoed is een gedeelte van de Vloedgrave bewaard gebleven en daar staat tevens een rij knotwilgen die een beeld geven van hoe het aan de oostkant ook geweest moet zijn.

van de struiken vreten, waardoor ook de natuurlijke verjonging wordt tegengegaan. Ook veroorzaakt het vee schade door vertrappen, schuren en bemesten. De onderbegroeiing wordt daardoor minder. Achterstallig onderhoud is op dit moment één van de grootste bedreigingen van heggen en hagen. Deze veranderen daardoor in singels of bomenrijen. Natuurlijke verjonging is vaak niet meer mogelijk.

Figuur 9 Oude vlechtsproen in de meidoornheg, vak L

Heggen of hagen zijn lijnvormige afscheidingen die bestaan uit dicht naast elkaar geplante struiken. Groene lijnen in het landschap, strak geschoren of hoog en weelderig uitgroeïend. Ze geven het landschap een bijzonder karakter. Vaak worden de termen 'heg' en 'haag' door elkaar gebruikt, regionaal kunnen ze echter verschillende betekenissen hebben. We gebruiken hier de term heg voor de minimaal een maal per jaar geschoren exemplaren en haag voor de vrij uitgroeïende elementen, die hooguit één keer in de twee jaar worden geknipt en vaak nog minder frequent. Het beheer van heggen en hagen wordt bepaald door de functie die het element heeft en door regionale tradities en persoonlijke voorkeuren van de eigenaar of beheerder.

Een bijzondere vorm van beheer is het vlechten van hagen. Iedere streek had zijn eigen stijl. Een veelvoorkomende methode is het laag bij de grond half inhakken van de stammen van de struiken (in sommige streken halverwege en hoger). Door het inhakken van de stam wordt deze buigzaam en kan deze onder een hoek van 60 à 70 graden neergelegd worden. Om de 60 cm wordt vervolgens een staak in de heg gestoken welke de heg bijeen houden. De staken worden soms afgevlochten met twijgen. Afhankelijk van het type vee (bijvoorbeeld schapen of koeien) verschilt de vlechtmethode en het uiteindelijke resultaat qua vorm en hoogte. Voor het vlechtonderhoud met name de verticale takken twee tot drie jaar doorgroeien. De techniek van het vlechten van hagen werd veel gebruikt op plekken waar hagen zelfstandig het vee moesten keren (zonder sloot). Vlechtsproen zijn gevonden in Zeeland, Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel, Drenthe en Friesland.

Ecologische waarden en potenties

Heggen en hagen zijn soms al honderden jaren oud en zijn daarom van onvervangbare waarde voor planten en dieren. Hoe ouder de heg, hoe gevarieerder gewoonlijk de plantensamenstelling. Er komt in heggen een grote rijkdom aan zaden en vruchten voor. De natuurwaarde is vaak nog groter doordat op geschikte plaatsen opgaande bomen of knotbomen in de heg zijn opgenomen. Heggen en hagen vormen een schuilplaats voor veel dieren. Daarnaast bieden ze voedsel, nestgelegenheid, overwinteringsgelegenheid. En ze fungeren als verbindingslijnen tussen andere landschapselementen. Van die verbindingsmogelijkheid maken bijvoorbeeld egels en

padden gebruik. Voor voedsel en dekking zijn heggen en hagen belangrijk voor vogels en insecten. In verband met de ecologische waarde is een gefaseerd onderhouden van heggen en hagen gewenst. Daarmee wordt ervoor gezorgd dat in een bepaald gebied naast de kort gesnoeide of geknipte ook nog brede en hoge heggen voorkomen. Voorkom daarbij snoeiwerk midden in het broedseizoen.

Es met eeuwenoude esrand

Ten noordoosten van het landgoed ligt een complex van esgronden. Slechts een deel van deze historische gordel van oude esgronden is nog redelijk intact, waaronder de es behorend bij het landgoed. De es is nog goed herkenbaar door de hogere ligging ten opzichte van de overige gronden. De esrand aan de zuidzijde lijkt wat vervaagd, deze is mogelijk licht geëgaliseerd in het verleden.

In de middeleeuwen startten boeren met de zogenaamde *potstalcultuur*. Om meer te kunnen verbouwen worden de essen met plaggen bemest (plagbemesting). In het begin werden deze gestoken in de beekdalen, maar later op de heidevelden (heideplaggen). De heideplaggen werden gebruikt in potstallen en daarna werden de heideplaggen met mest op de essen aangebracht. Deze bemesting wordt *potstalcultuur* genoemd. In een latere periode werd over de mest een strooisellaag aangebracht van heide en stro. Laag voor laag kwam het vee in de loop van de winter hoger te staan, totdat de boer de mest met strooisellagen eruit haalde in het voorjaar. De mest was dan gerijpt en aangestampt en werd over de akkers verspreid als bemesting. De toch al hoger gelegen akkercomplexen op de hoger gelegen zandkoppen werden hierdoor in de loop der eeuwen nog hoger.

Esrand

Om de essen lag vaak een zogenaamde eswal of esrand. Zo ook om deze es op De Vlaminckhorstweg. De esrand had twee functies: het voorkomen van zandverstuiving en vee binnen en wilde dieren buiten houden. Om dit te bereiken werden deze esranden als hakhout beheerd om een dichte en moeilijk doordringbare afscheiding te krijgen. Doornachtige struiken hielpen daarbij. Daarnaast had het hakhout ook andere functies als stookhout en geriefhout. Aan de west- en noordkant is de es op De Vlaminckhorstweg begrensd door een esrand bestaande uit (deels voormalig) eikenhakhout. De oude esrand aan de westkant behoort tot het landgoed. Deze is ook het meest intact met zeer oude eikenhakhoutstoven en stobbenstoven, die mogelijk zelfs eeuwenoud zijn. Aan de zuidkant lag tot 1900-1910 een esrand met hakhout. In 1832 staat daar een volledig hakhoutperceel op de kaart en de oude veldnamen daarvan zijn de 'Grote Houwe' en het Lage Bosje. 'Houwen' is Middelnederlands voor 'omhakken' of 'uitkappen'.

Sterrenbos

Ten zuiden van de Vloedgrave lag het Sterrebosch.⁹ Een klein bos met formele rechte 'wandelpaden'. Normaal gesproken kan een wandelaar via alle paden een 'ronde' wandelen, maar het is niet zichtbaar of dat op landgoed De Vlaminckhorstweg ook is geweest. Opvallend is dat de paden een ongelijke hoogte hebben, waaruit wellicht kan worden opgemaakt dat er ook een aantal paden een ondergeschikt belang hadden. Langs één van de ogenschijnlijk 'ondergeschikte' paden werd een boomboeketje (meerdere bomen in één plantgat) van drie Amerikaanse eiken geplant. Samen groeien de bomen dan uit tot één grote meerstammige boom. Amerikaanse eiken werden vaak voor hun hout aangeplant, maar ook om de

⁹ Het is onduidelijk of deze uit de vroege formele aanleg of uit de latere landschapsaanleg stamt. Meest waarschijnlijk is het eerste.

parkaanleg in de herfst te versieren met een prachtige, rode kleur. Op het landgoed kun je op die manier het hele jaar door genieten van kleuren; van stinzeplanten in het vroege voorjaar en rododendrons vanaf het late voorjaar tot aan de nazomer en van loofhout met prachtige verkleuringen in de herfst. Dit boomboeketje van Amerikaanse eiken zal ongetwijfeld voor het laatste gezorgd hebben. Naaldhout en hulst zorgden het hele jaar door voor een groene kleur. De eiken zijn recentelijk omgezaagd, waarvan de stobben nog goed zichtbaar zijn.

Groene Kamer

Nadat de wandelaar vanuit het sterrenbos de lange, rechte laan had overgestoken, kwam deze in de Groene Kamer terecht. Een productiebos op rabatten van in eerste instantie eikenhakhout, maar later ook van opgaand naaldhout. De Vloedgrave verdeelde de Groene Kamer in twee gedeelten. Alleen het zuidelijke gedeelte is nog over, het noordelijke gedeelte is reeds voor de Tweede Wereldoorlog gekapt en omgezet in hooiland. In de Groene Kamer was het ook de bedoeling om het 'arcadische' landschap te beleven. De 'bosbeek' slingerde tussen de bomen door en aan de westkant verdween deze al slingerend de hooilanden in. Aan deze kant staan nog de oude beekbegeleidende knotwilgen. Op het uiterste westelijke puntje van de Groene Kamer lijkt een soort van uitstulping gecreëerd te zijn, waar je zowel de 'bosbeek', het bos aan de overkant en het uitzicht op de hooilanden kon beleven. Arcadisch landschap in optima forma, al zijn er geen aanwijzingen voor een theekoepel of een ander bouwwerk op deze plaats

2.4 Beschermde plant- en diersoorten

Belangrijke soortgroepen voor het landgoed (voornamelijk bos) zijn planten, vogels, zoogdieren, waaronder vleermuizen, en evt. vlinders wanneer meer gewerkt gaat worden met hakhout en zoombeheer.

Soortwaarnemingen

Om iets te kunnen zeggen over de aanwezige en te verwachten plant- en diersoorten is gekeken naar de waarnemingen in het bos en de directe omgeving. De waarnemingen sinds 2013 laten het voorkomen zien van algemene soorten planten, vogels, zoogdieren en vlinders, die te verwachten zijn een goed ontwikkeld bosgebied.

Broedvogels

Alle broedende vogelsoorten hebben een beschermde status. Er zijn diverse potentiële broedlocaties voor vogels in het bos. Inzicht in (mogelijke) nesten van broedende vogels is van belang bij het blesen van te kappen bomen en later bij het uitvoeren van kapwerkzaamheden. Het bos biedt potentiële broedlocatie aan vogels als ekster, merel, mezensoorten, mussensoorten, roodborst, winterkoning, duivensoorten, spreeuw en roofvogels als havik, buizerd en de bosuil. Vanwege het broedseizoen van vogels (beschermd middels flora- en faunawet), kunnen kap-/zaagwerkzaamheden in het bos in ieder geval niet plaatsvinden in de periode van 15 maart t/m 15 juli. Sommige vogelsoorten, zoals de bosuil, begint echter al in februari met broeden en bepaalde (zang)vogels broeden nog in augustus of zelfs later. Voor de zekerheid adviseren wij daarom werkzaamheden die de vogels verstoren te plannen in de periode november t/m half februari. Het blijft echter de verantwoordelijkheid van de bosbeheerder om geen broedvogels te verstoren

Vleermuizen

Alle Nederlandse vleermuissoorten zijn streng beschermd. De heer Oortwijn heeft bevestigd dat er vleermuizen voorkomen op het landgoed. Er is weinig bekend over welke vleermuissoorten het betreft. Mogelijk soorten die voor komen in het bosgebied zijn gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger.

Bij het blesen van te kappen bomen en later bij het uitvoeren van kapwerkzaamheden is het van belang rekening te houden met potentiële 'vleermuisbomen'. Vleermuizen gebruiken bomen om langs te foerageren en de holtes in oude of dode bomen om in te schuilen of als kraampek.

Planten

Een aantal planten van bosgebieden, zoals slanke sleutelbloem en diverse orchideeën hebben een beschermde status. Deze soorten zijn niet specifiek aangetroffen in het bosgebied, maar hier dient vanuit de flora- en faunawet te allen tijde rekening mee gehouden te worden bij werkzaamheden in het bos.

3 Landgoedvisie

3.1 Behoud van cultuurhistorische waarden

De wortels van onze cultuur

Een oud cultuurlandschap vertegenwoordigt de geschiedenis van onze cultuur. In het verlengde hiervan staat het argument van onvervangbaarheid: een bepaald cultuurlandschap is een eenmalig verschijnsel. Verdwijnen van cultuurhistorische waarden is een onomkeerbaar proces; wat weg is, komt nooit terug. In dit opzicht verschilt cultuurhistorie van een deel van de natuurwaarden, die wel vervangbaar zijn.

Het landschap als historische bron

Bij het wetenschappelijke argument gaat het om het landschap als bron van kennis over de geschiedenis. Het landschap toont ons zaken waarover weinig andere gegevens voorhanden zijn. Voor sommige soorten objecten levert het landschap zelfs de enige kennisbron, bijvoorbeeld voor de archeologische sporen onder het aardoppervlak. Een ander voorbeeld is het microreliëf, de kleine hoogteverschillen in het landschap zoals rabatten en opgehoogde akkers, die niet op kaarten zijn aangegeven en die, zeker als ze in bosgebieden liggen, ook op luchtfoto's moeilijk zichtbaar zijn. Wel is er sinds enkele jaren het Actuele Hoogtebestand Nederland (AHN), dat een zeer gedetailleerd beeld van hoogteverschillend geeft, maar ook de informatie hiervan vervangt nog niet het onderzoek in het terrein. Een derde voorbeeld vormen de zogenaamde 'kleine landschapselementen'. De topografische kaart geeft houtwallen, heggen, boomsingels, sluisjes en wegwegen aan, maar geeft geen aanvullende informatie over uiterlijk, materiaal en historische achtergronden. Voor al dit soort zaken geldt, dat de makers zelden sporen achterlieten in archieven of literatuur. De enige bron is het landschap zelf.

Beheerstrategie

De meest wenselijke situatie is die van regulier onderhoud. Bij de meeste soorten objecten levert dit een lange levensduur op. Blijft onderhoud achter, dan zal verval optreden, waardoor uiteindelijk het voortbestaan van het element bedreigd wordt. Er liggen kansen vanuit cultuurhistorisch beheer ervoor te kiezen om de oorspronkelijke situatie te herstellen. Voor andere delen is het meer gewenst de bestaande situatie vast te houden ('consolideren') of verder ontwikkeling naar oud bos met meer spontane processen toe te staan.

Visie Landgoed De Vlamincckhorstweg

VISIE

Instandhouding en ontwikkeling van het landgoed De Vlamincckhorstweg.

Landgoed De Vlamincckhorstweg is vanaf de jaren '80 middels geleidelijke verwerving in bezit gekomen bij de familie Oortwijn. Naar eigen inzicht is het bos in de tussentijd beheerd, waarbij soms wat is gedund, soms wat is teruggezet als hakhout en er zijn hagen aangeplant. Er is behoefte aan een planmatige aanpak in de vorm van een landgoedbeheerplan. In dit plan zullen zorgvuldige afwegingen worden gemaakt tussen (cultuur)historisch beheer de huidige waarden en het gewenste beheer met nieuwe kansen en ontwikkelingen

Het is de bedoeling met dit beheerplan meer structuur te geven aan het beheer waarbij het landgoed duurzaam behouden blijft en natuurwaarden kunnen worden versterkt met een door de familie gedragen visie.

Het landgoed kent een aantal kenmerkende elementen als cultuurhistorische dragers. Hierbij valt te denken aan centrale laan, de hakhoutpercelen op rabatten, de oude houtwallen en singels, de historische padenstructuur, de oude waterloop, oude meidoornhaag en de besloten weide percelen. Deze dienen behouden te blijven dan wel te worden hersteld als dit nog kansrijk is en bijdraagt aan de doelstelling. Binnen deze kaders zal het beheer er op gericht zijn om variatie in leeftijdsopbouw en soorten samenstelling te ontwikkelen en te streven naar meer biodiversiteit. Als ook variatie te ontwikkelen in het ruimtelijk geheel in verschillende beheervormen. Er zal worden getracht een meer kosten efficiënt beheer te voeren, middels verschillende (subsidie) regelingen, aanwending van pachtopbrengsten uit een naast (gelegen nog te ontwikkelen) zonneweide en eventuele houtopbrengsten.

Figuur 10 Nieuwe waterloop met meidoornheg en landgoedbos

3.2 Gewenst eindbeeld

Het gewenst eindbeeld voor landgoed De Vlaminckhorstweg is een vitaal en gevarieerd landgoed met ruimte voor mens, plant en dier. Met name op de kenmerkende landgoedelementen zal voor zover nog mogelijk een cultuurhistorisch beheer worden gevoerd. Verder zal er ruimte zijn voor een aantal nieuw te ontwikkelen elementen en beheervormen welke meer ruimte bieden voor variatie, ecologische processen en biodiversiteit.

3.3 Beleid en wetgeving

Hieronder een aantal aandachtspunten vanuit beleid en wetgeving welke zijn meegenomen bij het schrijven van dit beheerplan, maar ook belangrijk zijn om rekening mee te houden bij het voorbereiden en uitvoering van werkzaamheden in het bos en weides.

Rijksbeleid

In de in 2006 verschenen Nota Ruimte wordt sterk ingezet op de eigen verantwoordelijkheid van provincies en gemeenten.

Landelijke Wet Natuurbescherming

De nieuwe Wet natuurbescherming vervangt vanaf 1 januari 2017 drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Vanuit deze wet zijn veel plant- en diersoorten beschermd. Het schaden van beschermde soorten en hun leefgebied betekent een overtreding. Om bij het voorbereiden en uitvoeren van werkzaamheden rekening te houden met de aanwezige beschermde plant- en diersoorten, is het noodzakelijk om te weten welke soorten in het gebied voorkomen.

Naast de Wet Natuurbescherming geldt er een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. De zorgplicht houdt in dat werkzaamheden met nadelige gevolgen voor flora of fauna zoveel mogelijk achterwege worden gelaten of, indien dit niet mogelijk is, de gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Het is mogelijk dat er zich in de toekomst (beschermde) diersoorten vestigen in het bosgebied. In geval van vestiging van diersoorten zal rekening moeten worden gehouden met de verstoringsgevoelige periodes van deze soorten en hun leefgebied. De uitvoeringsperiode van de maatregelen zal hierop moeten worden aangepast.

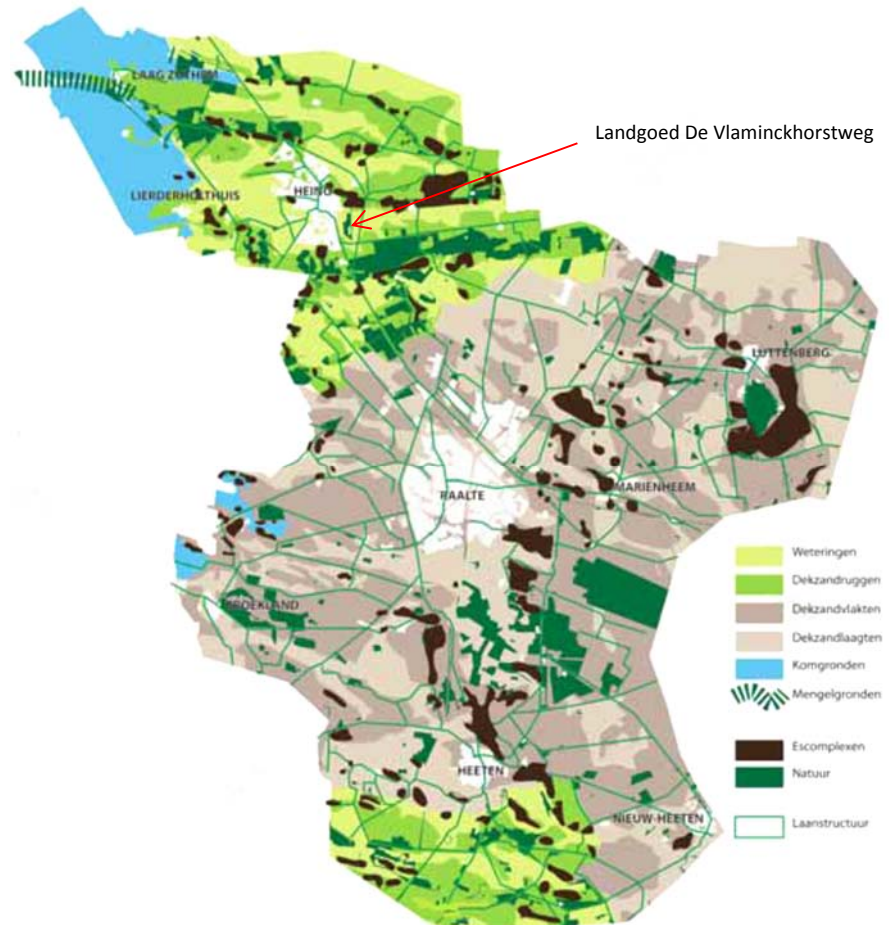
Provinciaal beleid

De Omgevingsvisie uit 2009 van de provincie Overijssel heeft als leidende thema's duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. De visie schetst ontwikkelingsperspectieven op zes onderwerpen: realisatie groene en blauwe hoofdstructuur, buitengebied (accent productie), buitengebied (accent veelzijdige gebruiksruimte), steden als motor, dorpen en kernen als veelzijdige leefmilieus en hoofdinfrastructuur.

Landschapsontwikkelingsplan Salland

Het Landschapsontwikkelingsplan Salland (2008), zie Figuur 11, zet in op het benutten van gebiedsdynamiek om de verschillende landschapstypen te versterken. Het gaat daarbij in de eerste plaats om landbouw, waarbij ook schaalvergroting een 'motor' kan zijn. Maar ook waterbeheer, natuurontwikkeling, recreatie en 'rood' in het landelijk gebied kunnen aanleidingen bieden voor kwaliteitsverbetering. De

landschappelijke onderlegger leidt tot een zoneringswaarbij voor De Vlamincchorstweg onderstaande van toepassing is. De dekzandruggen bieden mogelijkheden voor verdichting van erven, nieuwe landgoederen en nieuw recreatief programma.

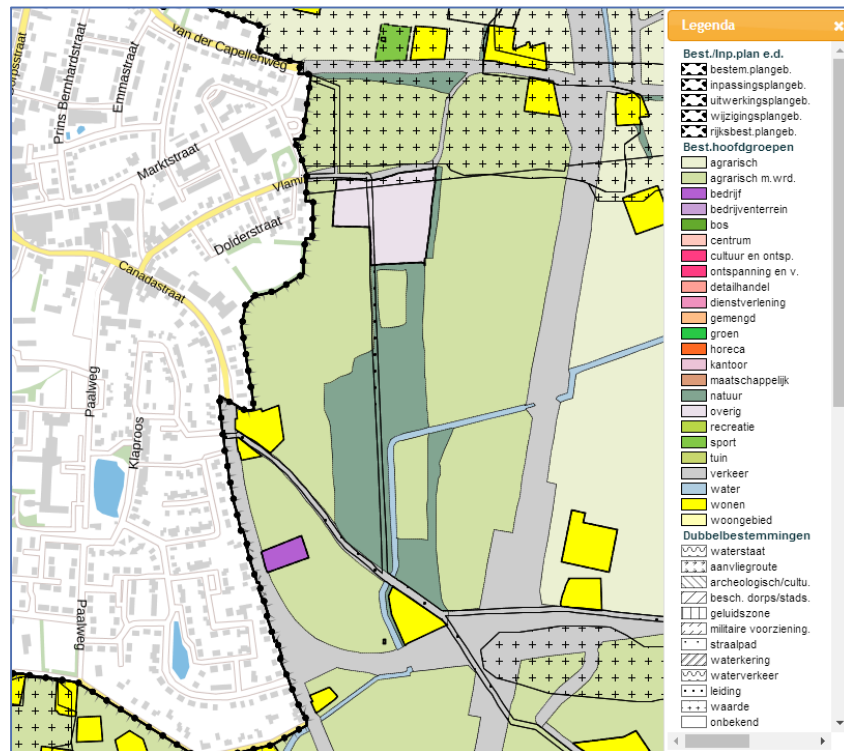
Figuur 11 Landschapsontwikkelingsplan Salland (bron: Structuurvisie Raalte 2025+, Gemeente Raalte, 2012)

Gemeentelijk beleid

Het bestemmingsplan, zie Figuur 12, is flexibel en ontwikkelingsgericht en streeft naar het realiseren van ruimtelijke kwaliteit.

Voornemen tot ontwikkeling opslag/werkschuur

De familie Oortwijn heeft het voornemen een schuur te ontwikkelen op het landgoed. De schuur is bedoeld als opslag/werkschuur. Deze schuur is geprojecteerd op een perceel bijna grenzend aan het bouwblok.

Figuur 12 Bestemmingsplan Landgoed de Vlaminkhorstweg (bron: RuimtelijkePlannen.nl)

Voor De Vlaminkhorstweg is onderstaande van belang:

- In de zone Agrarisch gebied met waarden zijn naast agrarische belangen ook duidelijke landschappelijke en natuurwaarden aanwezig. Het betreft de gebieden met een grote afwisseling tussen landbouwgronden en bosgebieden, afgewisseld met houtwallen en -singels, steilranden en zandwegen.
- Binnen de zone Natuur vallen de bestaande bos- en natuurgebieden.
- Ook gronden die onlangs in bezit zijn gekomen bij een natuurbeherende organisatie hebben de bestemming Natuur gekregen. Het beleid is hier zoveel mogelijk gericht op behoud en herstel van natuurlijke, landschappelijke en aardkundige waarden, desgewenst gecombineerd met extensief agrarisch gebruik, houtproductie en recreatief medegebruik.

De Vlaminkhorstweg maakt deel uit van het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Raalte. Het totale landgoed kent verschillende aanduidingen binnen dit bestemmingsplan. Het bebouwde terrein heeft de bestemming Landhuis. De beboste terreinen hebben de bestemming Natuur en de overige terreinen hebben de bestemming Agrarisch met waarden.

De regels voor bouwwerken binnen de bestemming Agrarisch met waarden zijn:

Gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, mogen uitsluitend binnen het bouwvlak en ten dienste van de bestemming worden gebouwd. Op dit terrein rust geen bouwvlak, wat betekent dat de ontwikkeling van een schuur op deze gronden niet zomaar mogelijk is.

Vanuit de bestemming 'Landhuis' zijn er geen mogelijkheden nieuwe bouwwerken te plaatsen buiten het bestemmingsvlak.

In de bestemming '**Natuur**' staat wel een optie voor een beheerschuur van maximaal 50 m2. De familie Oortwijn moet dan o.a. wel over minimaal 10 hectare aan gronden beschikken. Gemeente kan dan met een 'binnenplanse afwijking van het bestemmingsplan' medewerking verlenen.

In september 2019 heeft de Gemeente Raalte een vergunning verstrekt voor oprichting van een veldschuur.

Beleid en wetgeving is altijd onderhevig aan veranderingen. Voor actuele informatie zie www.ruimtelijkeplannen.nl.

4 Beheerplan

In dit hoofdstuk worden de huidige situatie, het gewenste eindbeeld en de beheermaatregelen per beheereenheid beschreven. Zie ter verduidelijking de hieraan gekoppelde kaarten: Bijlage 1 – huidige situatie (plan 2017), Bijlage 2 – historische waardevolle en kenmerkende elementen, Bijlage 3 – herstelmaatregelen, Bijlage 4 – profielen (plan 2017), Bijlage 5 – .

4.1 Beheereenheid A: weideperceel

Huidige situatie

Het landgoed kent een drietal weidepercelen, waarvan beheereenheid A het grootste is. Mogelijk is dit perceel in het verre verleden bouwland geweest en is het afwisselend ingezet voor verbouw van granen en andere akkerproducten en gebruik als weidegrond en hooiland. De laatste jaren is het in gebruik als weidegrond. Het perceel wordt bemest en is niet heel soortenrijk. Aan de oostkant wordt het perceel begrensd door de centrale laan en aan de westkant door een voormalige elzensingel met watergang / greppel.

Gewenst eindbeeld

Het is wenselijk het weideperceel te ontwikkelen naar een meer soortenrijk grasland, waardoor het grasland interessanter wordt voor mens, plant en dier. Het zal geen schraalgrasland worden, maar het kan zeker soortenrijker worden met soorten als pinsterbloem, paardenbloem, boterbloem en veldzuring.

Het is wenselijk om de voormalige elzenhakhoutsingel weer als zodanig te herstellen en te beheren. Parallel aan de singel kan zoombeheer worden toegepast, een strook die buiten het standaard maaieregime gehouden wordt. In deze strook van ca 3 -6 meter breed kunnen ruigtekruiden groeien, die mogen blijven staan de winter. Veel specifieke insecten zijn afhankelijk van overstaande grassen en de zoom zal ook worden gebruikt als voedselbron door overwinterende vogels en een onderkomen bieden aan allerlei kleine zoogdieren.

Beheermaatregelen

Om een meer soortenrijk grasland te ontwikkelen is het zaak de voedselrijkdom als gevolg van bemesting te laten afnemen. Dit kan men doen door het de eerste jaren 2 à 3x te maaien waarbij het gras wordt afgevoerd. Daarna kan worden overgegaan tot 2x maaien en afvoeren of 1 x maaien met extensieve na beweiding.

De voormalige elzenhakhoutsingel zal moeten worden hersteld door deze door te planten met zwarte els, gemengd met wat meidoorn een aantal eiken en essen. Het hakhoutbeheer zal weer ingevoerd worden met een kapcyclus van ca 10 à 15 jaar. In

de periode daartussen wordt overgroeïend elzenlot gesnoeid en een tussentijdse kap uitgevoerd als er teveel hakhoutstammen ongewenst richting het weiland groeien.

4.2 **Beheereenheid B: de oude beekloop**

Huidige situatie

Van oost naar west loopt een relict van een oude afgekoppelde beekloop. Tot in de jaren '60 had deze een belangrijke waterafvoerende functie. Nu heeft deze geen echt waterafvoerende functie meer, maar is nog wel zichtbaar als licht meanderende diep uitgesleten bosbeek. De steile oevers met enkele bomen en boomstronken zijn rijk aan mossen en korstmossen. Hij staat nog wel deels als overloop in verbinding met een perceelslootje aan de oostzijde van het landgoed. Aan de westzijde van het landgoed grenst hij ten noorden aan het bos en ten zuiden aan het weiland.

Gewenst eindbeeld

De wens is om deze oude bosbeek meer zichtbaar en beleefbaar te maken. Belangrijk aspect hierbij is dat hij weer watervoerend wordt en beter zichtbaar. De beek wordt hiermee niet alleen beter zichtbaar maar krijgt hiermee ook een grotere belevingswaarde en een hogere ecologische waarde met een meer gevarieerde oevervegetatie en een rijker waterleven. Aan de oostzijde kan de beek weer worden gereconstrueerd door het graslandperceel. Het voornemen is om deze dan iets noordelijker aan te leggen dan deze oorspronkelijk heeft gelegen. De veronderstelling is dat de landschapsarchitect destijds de loop van de watergang gebruikt heeft in het ontwerp. Vanaf het bruggetje in het bos zag je de waterloop begeleid door knotwilgen dan idyllisch weg meanderen het hooiland in. In het verlengde van het noordelijke laantje en bruggetje is dit beeld van een arcadisch landschap weer compleet.

Beheermaatregelen

Om de beek meer watervoerend te krijgen zal deze weer op diepte gemaakt moeten worden. Jarenlang zijn blad en takken in de beek terecht gekomen. Dit zal jaarlijks bijgehouden moeten worden door de beek te schonen. Ook zal bekeken kunnen worden of er een betere verbinding tot stand kan komen met de perceelsloten aan de oostkant van het landgoed. Aandachtspunt hierbij is de waterkwaliteit, omdat naastgelegen gronden bemest worden. Deze dienen jaarlijks gemaaid / uitgekort te worden. Ook aan deze zijde zal de beek jaarlijks ontdaan moeten worden van blad, ruigte en opslag langs de bosoever.

Het gereconstrueerde deel van de beek door het hooiland zal jaarlijks uitgekort moeten worden om deze watervoerend te houden.

4.3 **Beheereenheid C: eikenhakhoutbos/middenbos**

Huidige situatie

Beheereenheid C maakt onderdeel uit van het landgoedbos. Van oudsher is dit waarschijnlijk als eikenhakhout in gebruik geweest. Voor een deel bestaat dit bos uit eikenbomen van ca 80 jaar, doorgeschoten vanuit de oude hakhoutstoven. De onderbegroeiing bestaat uit eik, lijsterbes, krent en een enkele Amerikaanse

vogelkers. Het noordelijke en centrale deel kent een historische rabattenstructuur. In het noordelijke deel is de afgelopen jaren hakhoutbeheer toegepast met behoud van overstaanders als middenbos, zie Figuur 13. Recent is hier geprobeerd door te planten met beuk. Na een aantal mislukte pogingen zijn hier sparren door geplant. Het oostelijke deel grenst aan de centrale laan en is enkele jaren geleden gekapt als hakhout. Er is nu veel opslag van o.a. berk, krent en lijsterbes te zien. Dit betreffen twee rabatten welke parallel aan de laan lopen. Het centrale en zuidelijke deel bestaat uit opgaand bos als gevolg van doorgeschoten hakhout. Met name in het centrale deel lijken de afgelopen jaren dunningen uitgevoerd waardoor het al bijna middenbos is.

Figuur 13 Referentiebeeld voor middenbos

Gewenst eindbeeld

Vanuit cultuurhistorie bekeken zou het mooi zijn als een deel van het doorgeschoten hakhout weer beheerd gaat worden als hakhout. Er is gekozen voor middenbos met hakhout. Dit heeft naast het in standhouden van deze oude beheervorm ook meerwaarde voor de variatie en biodiversiteit voor het landgoed. De oudere beeldbepalende overstaanders blijven hierbij staan. Daarnaast is een strook van 2 rabatten ca 20 meter vanuit de centrale laan wenselijk om volledig als hakhout te beheren mede voor de ontwikkeling van de centrale laan. Hier staan ook geen opgaande bomen.

Beheermaatregelen

Het noordelijke, centrale en zuidelijke deel van beheereenheid C word als middenbos met hakhout beheerd met behoud van de markante overstaanders. De hakhoutcyclus zal afhankelijk van de ontwikkeling tussen de 10 en 15 jaar liggen. In het noordelijke deel dienen de sparren te worden verwijderd. Dit deel dient opnieuw te worden ingeplant met vooral inlandse eik. Daarnaast moeten in het overige deel enkele eiken worden gekapt om meer licht op de bodem te krijgen en markante bomen vrij te stellen. In het centrale en zuidelijke deel moeten overstaanders worden geselecteerd en de overige eiken worden teruggezet. Het is wenselijk om op ontstane open plekken door te planten met inlandse eik. Deze blijft nu wat achter als oorspronkelijke hoofdboomsoort. Het is wenselijk om een onderverdeling te maken in beheereenheid C tussen noord, midden en zuid. Het is gewenst om de

hakhoutcyclus hier met enkele jaren (ca 5 jaar) af te wisselen. Door op deze manier gefaseerd te beheren ontstaat een gevarieerde leeftijdsopbouw en hierdoor een mooie afwisseling in beleving. Bovendien zijn er aan de verschillende ontwikkelstadia verschillende planten en dieren verbonden. De rabattenstroken langs de centrale laan dienen volledig te worden teruggezet als hakhout zonder overstaanders.

4.4 **Beheereenheid D: oud eikenbos op rabatten**

Huidige situatie

Beheereenheid D maakt onderdeel uit van het oude landgoedbos. Van oudsher zal dit voornamelijk als eikenhakhout in gebruik zijn geweest gezien de talrijke afgestorven hakhoutstoven. Voor een belangrijk deel bestaat dit bos uit opgaande eiken van ca 80 tot 100 jaar. De onderbegroeiing bestaat uit eik, lijsterbes, krent en een enkele Amerikaanse vogelkers. Dit bostype met veel oude bomen en opgaand bos is een belangrijke drager van het landgoed en een robuuste eenheid aan de westflank van het landgoed.

Gewenst eindbeeld

Beheereenheid D mag zich ontwikkelen als oud inheems gemengd landgoedbos met een gevarieerde onderbegroeiing, waar spontane processen en biodiversiteit meer ruimte krijgen. Opvallend in de boomlaag zijn de oude eiken, daarnaast komt er een diversiteit aan inheemse boom- en struiksoorten voor met grote variatie in leeftijd. Er zou zich nog een betere kruidlaag mogen ontwikkelen, daar waar voldoende licht op de bodem valt en voldoende bladomzetting plaatsvindt. Door in dit eikenbos een ander beheer uit te voeren dan in het naastliggend middenbos, zal variatie ontstaan, zowel ecologisch als qua beleving.

Beheermaatregelen

Het beheer richt zich op het ontwikkelen van een oud landgoedbos, met ruimte voor spontane processen. De meest oude en waardevolle eiken zullen worden vrijgesteld, zodat deze vitaal oud kunnen worden. Een aandeel staand en liggend dood hout wordt gestimuleerd eventueel door een aantal bomen (exoten) te ringen. Daar waar mogelijk zullen inheemse bomen en struiken worden aangeplant. Om de biodiversiteit te bevorderen zijn inheemse soorten als fladderiep, kleinbladige linde, zoete kers, inlandse vogelkers, hazelaar, vuilboom en lijsterbes waardevol om aan te planten. Met aanplant van deze boom- en struiksoorten wordt ook de bladomzetting bevorderd, waardoor een goed ontwikkelde kruidlaag kan ontstaan, soorten als bosanemoon, speenkruid, muskuskruid, salomonszegel, dalkruid en lelietje-der-dalen zijn dan te verwachten.

4.5 **Beheereenheid E: centrale laan**

Huidige situatie

Van noord naar zuid loopt de centrale laan met wandelpad door het landgoed. Aan weerszijde wordt deze geflankeerd door een enkele rij bomen. Het noordelijke deel bestaat uit inlandse eik met een geschatte leeftijd van ca 80 tot 100 jaar. Deze bomen zijn redelijk vitaal tot vitaal. Het zuidelijke deel bestaat uit Amerikaanse eik met een

geschatte leeftijd van ca 60 tot 80 jaar. Dit deel is voor het grootste gedeelte weinig vitaal te noemen. Hier zijn veel slecht ontwikkelde kruinen te zien en veel dood hout. Het meest zuidelijke deel is nog wel vitaal te noemen. De bomen op deze locatie zijn door hun afmeting belangrijk voor de belevingswaarde van de laan. De onder begroeiing bestaat uit inheemse struiken en kruiden, met duidelijk verschil in leeftijd en structuur.

Gewenste eindbeeld

Een vitale inheemse laan als kenmerkende drager van het landgoed. De inlandse eiken handhaven en beheren als laan met vitale bomen zonder onder begroeiing van bomen en struiken. Een goed ontwikkelde kruid laag is gewenst. Het wandelpad dient altijd veilig begaanbaar te zijn.

Beheermaatregelen

Het beheer zal er op gericht zijn de inlandse eiken te handhaven en te beheren als een laan met vitale bomen zonder onder begroeiing van bomen en struiken. Er zal tijdig een VTA (Visual Tree Assessment) controle worden uitgevoerd en zo nodig dood hout wordt verwijderd en vorm snoei worden toegepast. Opslag van bomen en struiken wordt tijdig verwijderd. Jaarlijks zal de ruigte-/grasstrook onder de bomen worden gemaaid en afgevoerd om een betere kruid laag te ontwikkelen. Voor de Amerikaanse eiken zal een omvormingstraject in gang worden gezet. Deze worden gekapt en nieuwe inheemse laanbomen worden aangeplant bestaande uit inlandse eik. Uitgangspunt hierbij is dat de Sallandse roede als plantafstand wordt gebruikt zoals ook in de rest van de laan het geval is. Deze jonge laan zal de eerste jaren meer onderhoud nodig hebben. Onderhoud van de boomspiegels, inboeten van bomen die het niet redden, tijdig bewateren in geval van extreme droogte en vorm snoei.

4.6 **Beheereenheid F: Oud laantje met boszoom**

Huidige situatie

De noordkant van het landgoed is begrensd met een korte, rechte laan, die haaks op de lange, rechte laan staat. Het was waarschijnlijk een bijzonder smalle laan met aan de binnenkant van de greppels grote opgaande bomen. Tegenwoordig zijn van deze bomen nog 'slechts' drie stobben te zien. Van welke boomsoort deze stobben zijn, is vooralsnog onbekend maar het lijken linde bomen te zijn geweest. Aan de buitenkant van de greppels kunnen tegenwoordig de bomen groter groeien, waardoor er toch nog een gevoel van een laan aanwezig is.

Dit bos zoom heeft een wat onsamenhangende soortensamenstelling en structuur. Het is een afwisseling van uitgegroeide beuken opslag langs de rand wat het karakter heeft gekregen van een beukenlaan. Verspreid komen in het bosperceel berkenbomen voor met een onderbegroeiing van vlier, lijsterbes en veel ruigte van braam.

Gewenste eindbeeld

Het gewenste eindbeeld is om de beleving van deze korte laan op termijn weer te versterken met een heg en voldoende water in de opgeschoonde greppels, als zijnde het idee van een 'bosbeek' te creëren.

De verdere boszoom biedt kansen om een struweelrand te ontwikkelen. Omdat deze volop zonlicht ontvangt, is deze ecologisch waardevol voor vlinders, insecten, vogels en kleine zoogdieren.

Beheermaatregelen

Om het gewenste eindbeeld te krijgen, wordt er aan weerszijden een heg aangeplant en worden randbomen verwijderd. Ook is het zaak de greppel weer watervoerend te maken. Om de boszoom te ontwikkelen zullen de meeste bomen en struiken teruggezet moeten worden om vervolgens de bosstrook door te planten met struweelstruiken zoals eenstijlige meidoorn, tweestijlige meidoorn, sleedoorn, hondsroos, gelderse roos, vuilboom en wilde appel. De jonge aanplant zal de eerste jaren meer verzorging vragen. Daarna zal deze steeds tussen de 5 à 10 jaar gefaseerd teruggezet kunnen worden om veel variatie in leeftijdsopbouw te creëren.

4.7 **Beheereenheid G: grasland**

Huidige situatie

Dit grasland perceel is de afgelopen periode vooral als paardenweide in gebruik geweest. Om het wat aan te kleden is hier de afgelopen periode geprobeerd een beuken haag te ontwikkelen wat niet goed van de grond is gekomen.

Gewenst eindbeeld

Het weiland zal als paardenweide in gebruik blijven de komende periode. De beukenhaag is landschappelijk niet passend en zal worden verwijderd. Eventueel zal het raster worden vervangen door een meer landschappelijk raster van gekloofde eiken palen met donker paardenlint. Aan de noordzijde zal een strook van ca 5 tot 10 meter uit productie worden gehaald en worden ingericht als zoom. Hierdoor zal er een mooie geleidelijke overgang ontstaan tussen grasland, zoom met wilde bloemen en struweel in beheereenheid F en opgaand bos daarachter.

Beheermaatregelen

Verwijderen van de beukenhaag en plaatsen van een meer landschappelijk raster van gekloofde eiken palen met donker paardenlint.

Aan de noordzijde zal een strook van ca 10 meter uit productie worden gehaald en worden ingericht als zoom. Hiervoor zal deze strook eenmalig worden gefreesd en ingezaaid met een bloemenmengsel passend bij de grondsoort. Daarna zal deze jaarlijks één keer per jaar gefaseerd worden gemaaid en afgevoerd.

4.8 **Beheereenheid H: opgaand bos met dubbele houtwal**

Huidige situatie

Het bos bestaat uit opgaand bos met een menging van inlandse eik en berk. Deze variëren in een geschatte leeftijd van 40 tot 70 jaar. De onderbegroeiing bestaat uit lijsterbes, vuilboom, berk en eik. Aan de oostzijde ligt een dubbele houtwal. Deze houtwal is in het verleden waarschijnlijk als hakhout beheerd en is mogelijk een oude verdedigingswal als begrenzing van het landgoed. Mogelijk is dit in het verleden zelfs

een driedubbele houtwal geweest op de plek waar nu het wandelpad en de slootsingel/wal ligt. Op deze wallen staan enkele elzen en eiken.

Gewenste situatie eindbeeld

Een inheems, gemengd landgoedbos met een gevarieerde onderbegroeiing, waar spontane processen en biodiversiteit meer de ruimte krijgen. Een bos waarin inheemse bomen en struiken in verschillende leeftijdsfasen voorkomen. De houtwallen zijn weer goed herkenbaar, omdat deze in hun oude beheervorm als hakhout worden beheerd.

Beheer

Het beheer is erop gericht een inheems gemengd landgoedbos te ontwikkelen, waarbij de inlandse eik wordt bevoordeeld. Door het beheer ontstaat een gevarieerde onderbegroeiing en een variatie aan in inheemse bomen en struiken in verschillende fasen van leeftijdsontwikkeling. De meest vitale eiken worden vrijgesteld. Daar waar mogelijk worden inheemse bomen en struiken doorgeplant. Om de biodiversiteit te bevorderen worden soorten als fladderiep, kleinbladige linde, zoete kers, inlandse vogelkers, hazelaar, vuilboom en lijsterbes doorgeplant.

De houtwal wordt weer in hakhoutbeheer genomen met een hakhoutcyclus van 10-15 jaar. De slootsingel wordt gezien de snelgroeiende houtsoorten en het aangrenzende wandelpad in een kortere hakhoutcyclus beheerd van ca 5-10 jaar.

4.9 Beheereenheid I: hakhoutbos op rabatten

Huidige situatie

Beheereenheid I maakt onderdeel uit van het centrale landgoedbos. Van oudsher is dit voornamelijk als eikenhakhout in gebruik geweest. Voor een deel bestaat dit bos uit doorgesloten hakhout variërend in leeftijd van 25 tot 60 jaar met enkele inlandse en Amerikaanse eiken van ca 60 à 80 jaar. De onderbegroeiing bestaat voornamelijk uit lijsterbes, krent en een enkele Amerikaanse vogelkers. Het noordelijke en zuidelijke deel kent een historisch rabattenstructuur. In het noordelijke deel zijn de afgelopen jaren de Amerikaanse eiken geveld en is deels hakhoutbeheer toegepast. Het zuidelijke deel bestaat voor een belangrijk deel uit matig doorgesloten hakhout. Ook hier bestaat de onderbegroeiing voornamelijk uit eiken hakhout, krent en lijsterbes.

Gewenst eindbeeld

Vanuit de cultuurhistorie bekeken zou het mooi zijn als een deel van het doorgesloten hakhout weer als hakhout beheerd wordt. Dit heeft naast het in standhouden van deze oude beheervorm ook meerwaarde voor de variatie en biodiversiteit voor het landgoed. Enkele oudere beeldbepalende overstaanders blijven hierbij staan. Volgens oude karteringen en veldnamen heeft centraal in vak I en J een sterrenbos gelegen. De AHN kaart bevestigt deze contouren. Op basis van deze informatie is besloten het oude ontwerp van het sterrenbos te reconstrueren en in ere te herstellen.

Beheermaatregelen

Deze beheereenheid wordt vanuit cultuurhistorisch oogpunt weer als hakhout beheerd. De hakhoutcyclus zal afhankelijk van de ontwikkeling tussen de 10 à 15 jaar zijn. Het is wenselijk om een onderverdeling te maken in beheereenheid I tussen noord, midden en zuid. Het is gewenst om de hakhoutcyclus hier met enkele jaren (ca 5 jaar) af te wisselen. Op deze manier ontstaat een gevarieerde leeftijdsopbouw en daarmee veel afwisseling qua beleving. Daarnaast zijn aan de verschillende ontwikkelstadia andere plant- en diersoorten verbonden. Het is wenselijk om ontstane open plekken door te planten met inlandse eik. Ten behoeve van de te ontwikkelen laan zal indien noodzakelijk een strook van ca 5-10 meter parallel aan de laan alvast worden teruggezet als hakhout. Het in dit vak gelegen sterrenbos zal als hakhout beheerd worden, waarbij de oude padenstructuur in stervorm behouden blijft.

4.10 Beheereenheid J: opgaand bos op rabatten

Huidige situatie

Beheereenheid J maakt onderdeel uit van het oude landgoedbos aan de noordoost flank. Van oudsher zal dit voornamelijk als eikenhakhout in gebruik zijn geweest. Met name in deze beheereenheid zijn nog grillige oude doorgeschoten hakhoutstoven te bewonderen. Deze zijn te ver doorgeschoten om nog kansrijk als hakhout teruggezet te kunnen worden. Zij zouden niet meer goed uitlopen waardoor er meer afbreuk dan goed wordt gedaan. Bovendien vertellen deze markante bomen hun eigen verhaal en vertegenwoordigen een bepaalde haast mystieke belevingswaarde. Voor een belangrijk deel bestaat dit bos uit opgaande eiken van ca 80 jaar. De onderbegroeiing bestaat uit lijsterbes, krent en een enkele Amerikaanse vogelkers. Dit bostype met veel oude bomen en opgaand bos is een belangrijke drager van het landgoed en een robuuste eenheid aan noordoost flank van het landgoed.

Gewenst eindbeeld

Beheereenheid J mag zich ontwikkelen als oud inheems gemengd landgoedbos met een gevarieerde onderbegroeiing waar spontane processen en biodiversiteit meer ruimte krijgen. De boomlaag bestaat uit bomen van verschillende leeftijden, maar wordt gedomineerd door oude eiken. Er mag zich een begroeiing ontwikkelen van verschillende soorten inheemse bomen en struiken van verschillende leeftijden. De kruidlaag mag zich nog verder ontwikkelen, daar waar voldoende licht op de bodem valt en voldoende bladomzetting plaatsvindt. Door in dit eikenbos een ander beheer uit te voeren dan in het naastliggend hakhoutbos, ontstaat variatie in het bos, zowel ecologisch als qua beleving. Aan de oostzijde van het bos zal bosrandbeheer worden toegepast. Dit zal zorgen voor een geleidelijke overgang en meer biodiversiteit.

Beheermaatregelen

Het beheer zal op zijn gericht dit naar oud landgoedbos te ontwikkelen met ruimte voor spontane processen. De meest oude en waardevolle eiken zullen worden vrijgesteld om vitaal oud te kunnen worden. Een aandeel staand en liggend dood hout wordt gestimuleerd eventueel door een aantal bomen (exoten) te ringen. Daar waar mogelijk zullen inheemse bomen en struiken worden aangeplant. Om de biodiversiteit te bevorderen worden soorten als fladderiep, kleinbladige linde, zoete kers, inlandse vogelkers, hazelaar, vuilboom en lijsterbes aangeplant. Met deze

soorten wordt de bladomzetting bevorderd waardoor de kruidlaag zich nog beter kan ontwikkelen en soorten als bosanemoon, speenkruid, muskuskruid, salomonszegel, dalkruid en lelietje-der-dalen zich mogelijk vestigen. Met betrekking tot het bosrandbeheer worden met name meer fragiele bomen en opslag teruggezet. Markante en vitale grotere bomen worden als overstaanders gespaard. Er wordt bovendien door geplant met gevarieerd bosplantsoen.

4.11 **Beheereenheid K: bosstrook/struweelrand**

Huidige situatie

Deze bosstrook loopt westelijk parallel aan de laan en oostelijk parallel aan de nieuwe watergang. Voor een belangrijk deel bestaat de houtopstand uit inlandse en Amerikaanse eiken met een leeftijd van ca 50 à 70 jaar. Deze bomen zijn door de zware Amerikaanse eiken in de laan vrijwel allemaal richting de watergang naar het licht toe gegroeid.

Gewenst eindbeeld

De bosstrook zal tegelijk met de revitalisering van de laan grotendeels worden gekapt waarbij enkele vitale oudere bomen gespaard worden. Deze zal verder grotendeels worden ingericht als struweelstrook met voornamelijk besdragende en bloeiende struiken. Het omvormen is een waardevolle ecologische verrijking voor vlinders, insecten, vogels en kleine zoogdieren. Tevens zal dit de ontwikkeling van de laan ten goede komen en een extra toevoeging zijn als geleidelijke overgang tussen meidoorn heg, watergang en laan.

Beheermaatregelen

Om een struweelrand te ontwikkelen zullen de meeste bomen gekapt dienen te worden om vervolgens de bosstrook door te planten met struweelstruiken zoals hazelaar, mispel, lijsterbes, eenstijlige meidoorn, tweestijlige meidoorn, sleedoorn, hondsroos, gelderse roos, vuilboom en wilde appel. De jonge aanplant zal de eerste jaren meer verzorging nodig hebben. Daarna zal deze steeds tussen de ca 5 tot 10 jaar gefaseerd teruggezet kunnen worden om veel variatie in leeftijdsopbouw te ontwikkelen. Op deze manier zal het niet gaan concurreren met de nieuwe laanbomen.

4.12 **Beheereenheid L: akker met heggen**

Huidige situatie

Deze besloten akker ligt in het zuidoostelijke deel van het landgoed. Waarschijnlijk is deze wisselend als weiland en akker in gebruik geweest. De akker wordt met uitzondering van de zuidzijde begrenst door een meidoornhaag. De oostzijde betreft een zeer oude meidoornhaag met vlechtsporen. Deze is van cultuurhistorisch waarde.

Gewenst eindbeeld

Het is kansrijk om op deze akker gewassen te verbouwen die bijdragen aan de biodiversiteit op het landgoed. Dit kan door biologische granen te verbouwen met akkerbloemen als korenbloem, kamille en klaproos. Aanvullend kunnen wisselende

stroken rondom de akker ingericht worden als bloemrijke tweejarige natuurakker. Een natuurakker wordt ingezaaid met een zaaimengsel van (oude) granen, maar vooral ook één- en tweejarige akkerbloemen. Een natuurakker blijft gedurende de winter overstaan en hoeft pas na twee jaar weer ingezaaid of doorgezaaid te worden. Een natuurakker biedt 's winters een welkome voedselbron voor overwinterende vogels en schuilgelegenheid voor amfibieën en kleine zoogdieren. 's Zomers is de natuurakker van waarde voor allerlei vlinders, andere insecten en vogels. En met zijn bloemrijke verschijning draagt de natuurakker bij aan meer natuurbeleving op het landgoed. De heggen worden beheerd als knip- en scheerheg waarbij de oude heg wordt hersteld en het oude raster zo mogelijk kan verdwijnen.

Beheermaatregelen

Bij voorkeur gebruik van biologisch zaaigoed en natuurvriendelijk beheer met een afwisseling van 'productiegewas' en natuurakker. De meidoornheggen worden jaarlijks gekipt. De oude meidoornheg wordt hersteld. Het oude vervallen raster wordt opgeruimd en de open plekken in de heg worden weer doorgeplant.

4.13 **Beheereenheid M : opgaand bos**

Huidige situatie

Opgaand bos bestaande uit inlandse eiken en enkele Amerikaanse eiken variërend in leeftijd van 60 tot 100 jaar. Aan de noordoost kant van de beheereenheid komt vrij talrijk ratelpopulier voor. De onderbegroeiing bestaat voor een belangrijk deel uit krent, lijsterbes en een enkele vuilboom. In het zuidelijk deel is braam vrij dominant.

Gewenst eindbeeld

Het gewenste eindbeeld is om dit als opgaand bos te beheren met het streven naar een gevarieerde onderbegroeiing en een rijkere bosvegetatie. Bestrijding van ratelpopulier is gewenst omdat deze anders gaat woekeren en op termijn ten koste gaat van de diversiteit. Dit betreft met name de bosrand aan de oostkant. Hier is bosrandbeheer aan te bevelen als geleidelijke overgang van agrarische grond naar opgaand bos.

Beheermaatregelen

De meest oude en waardevolle eiken zullen worden vrijgesteld om vitaal oud te kunnen worden. Een aandeel staand en liggend dood hout wordt gestimuleerd eventueel door een aantal bomen (exoten) te ringen waar dit geen gevaar voor wandelaars oplevert. Daar waar mogelijk zullen inheemse bomen en struiken worden doorgeplant. Om de biodiversiteit te bevorderen zullen soorten als fladderiep, kleinbladige linde, zoete kers, inlandse vogelkers, hazelaar, vuilboom en lijsterbes worden aangeplant. Met deze soorten wordt de bladomzetting bevorderd, waardoor de kruidlaag zich verder kan ontwikkelen en soorten als bosanemoon, speenkruid, muskuskruid, salomonszegel, dalkruid en lelietje-der dalen te verwachten zijn. Op de strook bos oostelijk van het wandelpad zal bosrandbeheer worden toegepast. Hier zal naast bovenstaande soorten ook struweel worden aangeplant met soorten als meidoorn, sleedoorn en hondсроos.

4.14 **Beheereenheid N: hakhoutbos met oude elzensingels**

Huidige situatie

Beheereenheid N maakt onderdeel uit van zuidoostelijke landgoedbos. Van oudsher is dit rabattenbos voornamelijk als eikenhakhout in gebruik geweest. Voor een deel bestaat dit bos uit doorgeschoten hakhout variërend in leeftijd van 50 tot 70 jaar met een menging van berk van ca 40 tot 60 jaar. De onderbegroeiing bestaat voornamelijk uit berk, lijsterbes en zwarte els. Aan de oost- en westzijde wordt dit perceel begrensd door oude elzenhakhoutsingels. De grillige hakhoutstoven zijn rijk een schimmels, mossen en korstmossen.

Gewenst eindbeeld

Vanuit de cultuurhistorie bekeken is het waardevol als een deel van het doorgeschoten hakhout weer als hakhout beheerd wordt. Dit heeft naast het in standhouden van deze oude beheervorm ook meerwaarde voor de variatie en biodiversiteit op het landgoed. Enkele oudere beeldbepalende overstaanders blijven hierbij staan. De elzensingels worden gefaseerd teruggezet als hakhout.

Beheermaatregelen

Deze beheereenheid wordt vanuit cultuurhistorisch oogpunt weer als hakhout beheerd. De hakhoutcyclus zal afhankelijk van de ontwikkeling tussen de 10 à 15 jaar zijn. Enkele oudere beeldbepalende overstaanders blijven staan. Het is wenselijk om ontstane open plekken door te planten met inlandse eik en zwarte els. De elzensingels zullen gefaseerd worden teruggezet als hakhout.

4.15 **Beheereenheid O: agrarisch cultuurgrond**

Huidige situatie

Beheereenheid O maakt onderdeel uit van een historisch complex van esgronden ten noordoosten van het landgoed. Slechts een deel van deze gordel van oude esgronden is nog redelijk intact, waaronder de es behorend bij het landgoed. De es is nog goed herkenbaar door de hogere ligging ten opzichte van de overige gronden. De esrand aan de zuidzijde lijkt wat vervaagd, deze is mogelijk licht geëgaliseerd in het verleden. Aan de westkant en noordkant is de es begrenst door een esrand bestaande uit (deels voormalig) eikenhakhout. De oude esrand aan de westkant is eigendom van het landgoed. Deze is ook het meest intact met zeer oude eikenhakhoutstoven en stobbenstoven, die mogelijk eeuwenoud zijn. Dit doorgeschoten hakhout is deels teruggezet in 2020 binnen de regeling kwaliteitsimpuls van de Provincie Overijssel. Zuidelijk van de es ligt een graslandperceel waarvan de nieuwe begrenzing de oude beekloop zal worden die wat noordelijker zal komen te liggen dan de oorspronkelijke oude beekloop.

Gewenst eindbeeld

Het gewenst eindbeeld is een herkenbare es waar granen met akker flora op word verbouwd. Cultuurhistorisch gezien werden op deze hogere esgronden vanoudsher altijd granen verbouwd. De eeuwenoude esranden bestaan uit houtige begroeiing en dienen als zodanig herkenbaar te blijven. Voor een belangrijk deel bestonden deze uit hakhout en dat is ook het gewenst eindbeeld. Zuidelijk van de es liggen de lagere

gronden. Het gewenste eindbeeld is om deze graslanden als fauna en kruidenrijke graslanden te ontwikkelen. Deze percelen werden in het verleden als graslanden voor het vee en als hooilanden gebruikt. Zuidelijk zal dit grasland worden begrenst door de te reconstrueren oude beekloop. Zowel de es als het grasland zal extensief worden beheerd gericht op biodiversiteit.

Beheermaatregelen

Es

De oude es wordt hersteld waarbij met name aan de zuidkant grond wordt opgebracht, om de oorspronkelijke staat zoveel mogelijk terug te brengen met een duidelijke steilrand. Het beheer is erop gericht verschillende granen te verbouwen met het accent op winterrogge en akkerkruiden. Het inzaaien van ongeschoond graan heeft daarom de voorkeur. Er wordt bovendien een akkerrand ontwikkeld, die de winter over blijft staan. Voor insecten, die afhankelijk zijn van bloeiende kruiden en die de ruigte als dekking gebruiken en als wintervoeding en dekking voor vogels en kleine zoogdieren.

Esrand

Aan de westkant van de es ligt een oude esrand bestaande uit hakhout. Dit hakhout is doorgeschoten en naar verwachting ca 60 jaar geleden voor het laatst als hakhout teruggezet. De oude hakhoutstoven kunnen een rigoureuze kap waarschijnlijk niet aan. Advies is het doorgeschoten hakhout gefaseerd terug te zetten. En om ongeveer eenderde van het dikkere stamhout (per oude stoof) om de 3-5 jaar terug te zetten, het liefst boven de jonge scheuten. Als deze jonge scheuten blijven staan kan hij hierop alvast verder uitstoelen.

Grasland

Het graslandperceel wordt door extensief beheer (geen drijfmest en chemische bestrijdingsmiddelen) doorontwikkeld naar een kruiden- en faunarijk grasland. Ook hier wordt randenbeheer toegepast met grassen en kruiden, die de winter blijven overstaan, voor insecten, vogels en kleine zoogdieren.

4.16 Tabel regulier beheer en groot onderhoud

Hieronder wordt in tabelvorm de planning in de tijd weergegeven van het regulier beheer en het groot onderhoud. Er wordt hierbij duidelijk onderscheid gemaakt tussen het regulier beheer en het groot onderhoud.

Regulier beheer

Toegepast regulier beheer is kleinschalig en komt jaarlijks of vijfjaarlijks terug. Regulier beheer wordt het beste afgestemd op het groot onderhoud en zo gefaseerd mogelijk uitgevoerd.

Groot onderhoud

Groot onderhoud betreft bijv. hakhoutbeheer dat om de 10-15 jaar plaatsvindt. Ook bos dunningen vallen onder het groot onderhoud. Aanleg en herstel betreffen of nieuwe aanleg van elementen of herstel indien deze in verval zijn geraakt.

Maatregel	Beheereenheid	Toelichting
Bestrijden woekerende soorten	Alle vakken met als zwaartepunt in vak M, I, C, N en F	Bestrijden Amerikaanse vogelkers en ratelpopulier. Met name na het terugzetten van bomen en struiken waardoor er veel licht op de bodem komt. Er bestaat anders een risico dat deze woekerende soorten gaan domineren waardoor het hakhout of jonge aanplant mislukt. Bestrijden bij voorkeur rooien inclusief wortel en anders afzagen en stobbenbehandeling toe passen.
Onderhoud onderbegroeiing	F, J, D, M, B en O (esranden)	Elk jaar een vak 10% pleksgewijze terugzetten van de onder begroeiing teneinde een gevarieerde leeftijdsopbouw in de struiklaag te ontwikkelen. Het zwaartepunt ligt in vak M (krenten)
Verzorging jonge aanplant	C, I, F, K, E en O (esranden)	Jonge aanplant zowel bos plantsoen als laanbomen hebben de eerste jaren de nodige nazorg nodig. Voor bosplantsoen geldt dat zij dienen te worden vrijgesteld als zij meer dan $\frac{3}{4}$ overgroeid raken door ruigte. En eventueel beschermd moeten worden voor vraatschade door hazen en reeën. Voor laanbomen geldt dat zij tijdig bewaterd moeten worden in droge perioden, boomspiegels onderhouden moeten worden en boompalen en boomband gecontroleerd moeten worden.
Onderhoud oude beekloop en natuur vriendelijke oevers	B	De oude beekloop en de natuur vriendelijke oevers dienen jaarlijks opgeschoond te worden van bladval, grassen en waterplanten. De

		natuurvriendelijke oevers dienen jaarlijks gefaseerd gemaaid te worden. Het is wenselijk meer dan 10% opslag van bomen en struiken te laten ontstaan.
Onderhoud centrale laan	E	Jaarlijks dient vegetatie in de groenstrook tussen de laanbomen te worden gemaaid en afgevoerd. Eens in de 5 jaar is het wenselijk een VTA controle te doen, dood hout weg te snoeien en bij jonge laanbomen vormsnoei toe te passen.
Knotten wilgen	O	De knotwilgen dienen om de 2-3 jaar te worden geknot.
Beheer cultuurgronden	A, G, L en O	De cultuurgronden worden bij voorkeur extensief beheerd. Graslanden ontwikkelen naar kruiden- en faunarijk grasland. Akker O naar natuurakker met ongeschoond graan en akkerflora.

Hieronder in tabelvorm de planning van het groot onderhoud

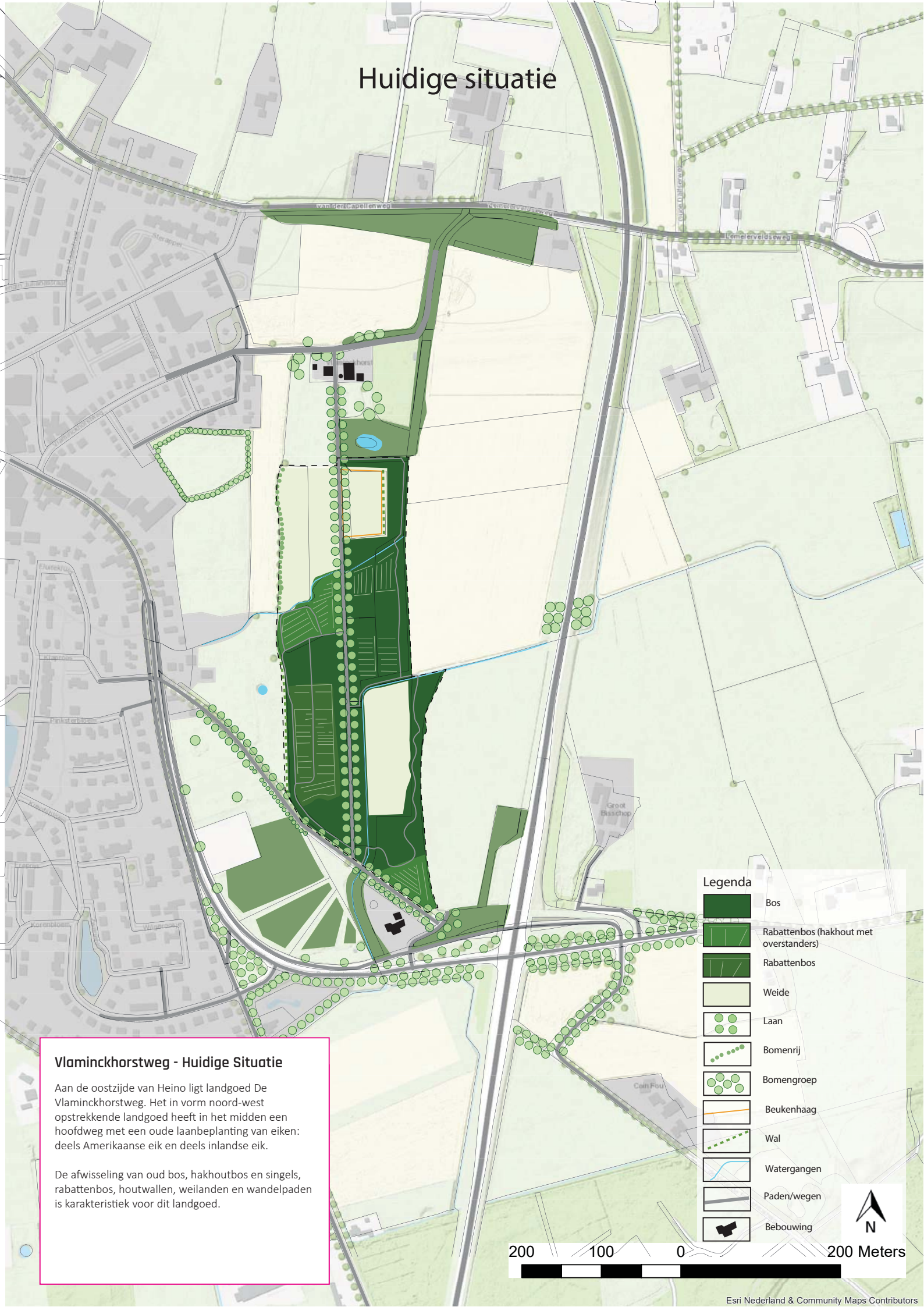
Jaartal	Beheereenheid	Maatregel
2021	A	Herstel / aanleg elzensingel
2021	B	Herstel oude beekloop, aanleg natuurvriendelijke oevers en amfibieën poel
2021	E	Omvormen laan van Amerikaanse eik naar inlandse eik / beuk
2021	L	Herstel oude meidoornhaag en verwijderen oude raster
2021	C, I en K	Terugzetten strook ca 10 m als hakhout t.b.v. verjonging laan
2021	C	Noordelijk deel verwijderen, sparretjes aanplant, overstaanders vrijstellen en doorplanten open plekken met soorten zoals omschreven in het beheerplan.
2021	I	Doorplanten open plekken zoals beschreven in het beheerplan.
2022	M	Bestrijden ratelpopulier en inplanten open plekken met struweel, meidoorn, sleedoorn, hazelaar, vuilboom, hondsroos, inlandse vogelkers

2022	F	Terugzetten bosstrook en inplanten met struweel
2022	G	Verwijderen beukenhaag
2022	N	Terugzetten elzenhakhout singel (zuidkant) perceel
2022	E	VTA controle oude laanbomen en vorm snoei jonge laanbomen
2023	E	Dood hout snoei oude laanbomen
2024	I	¼ deel terugzetten als hakhout ook doorplanten volgens beheerplan
2025	N	Rabatten bos overstaanders markeren en overig terugzetten als hakhout en doorplanten volgens beheerplan
2025	H	Uitvoering lichte dunning waarbij de meest vitale oude eiken worden bevoordeeld. Tevens doorplanten volgens beheerplan
2026	N	(Oostelijke) elzensingels terugzetten
2027	C	Midden deel terugzetten hakhout als middenbos met behoud van markante overstaanders
2028	I	¼ deel terugzetten als hakhout ook doorplanten volgens beheerplan
2028	C, I en K	Terugzetten strook ca 10 m als hakhout t.b.v. verjonging laan
2028	E	VTA controle, dood hout wegsnoeien oude laanbomen en vormsnoei jonge laanbomen
2029	J	Uitvoering lichte dunning waarbij de meest vitale oude eiken worden bevoordeeld. Tevens doorplanten volgens beheerplan
2030	D	Uitvoering lichte dunning waarbij de meest vitale oude eiken worden bevoordeeld. Tevens doorplanten volgens beheerplan
2031	C	ZUIDELIJKE DEEL terugzetten hakhout als middenbos met behoud van markante overstaanders
2031	A	Terugzetten elzensingel
2032	N	Terugzetten elzenhakhout singel (zuidkant) perceel
2032	F en O	Terugzetten struweel F en zuidelijke esrand O
2033	I	¼ deel sterrenbos terugzetten als hakhout ook doorplanten volgens beheerplan

2034	K	Terugzetten struweel en zo nodig door planten
2035	M	Bosrand terugzetten
2036	N en O	(Oostelijke) elzensingels terugzetten en deels terugzetten hakhout westelijke esrand O
2037	I	¼ deel sterrenbos terugzetten als hakhout en doorplanten volgens beheerplan
2038	J	Bosrand terugzetten
2039	N	Rabatten bos terugzetten als hakhout en zo nodig doorplanten volgens beheerplan
2040		Regulier onderhoud
2041	I	¼ deel terugzetten als hakhout ook doorplanten volgens beheerplan
2042	N	Terugzetten elzenhakhout singel (zuidkant) perceel
2043	F	Terugzetten struweel
2044	K	Terugzetten struweel
2045	N	Terugzetten elzenhakhoutsingel oostkant perceel
2046	A	Terugzetten elzensingel
2047	J	Uitvoering lichte dunning waarbij de meest vitale oude eiken worden bevoordeeld. Tevens doorplanten volgens beheerplan.
2048	D	Uitvoering lichte dunning waarbij de meest vitale oude eiken worden bevoordeeld. Tevens doorplanten volgens beheerplan.
2049	M	Uitvoering lichte dunning waarbij de meest vitale oude eiken worden bevoordeeld. Tevens doorplanten volgens beheerplan.
2050	O en H	O zuidelijke esrand en dubbele houtwal (vak H) terugzetten hakhout
2051	I en J	¼ deel sterrenbos terugzetten als hakhout en terugzetten bosrand in vak J
2051	O	Deels terugzetten hakhout westelijke esrand

Bijlage 1 – huidige situatie

Huidige situatie

Vlaminckhorstweg - Huidige Situatie

Aan de oostzijde van Heino ligt landgoed De Vlaminckhorstweg. Het in vorm noord-west opstreckende landgoed heeft in het midden een hoofdweg met een oude laanbeplanting van eiken: deels Amerikaanse eik en deels inlandse eik.

De afwisseling van oud bos, hakhoutbos en singels, rabattenbos, houtwallen, weilanden en wandelpaden is karakteristiek voor dit landgoed.

Legenda

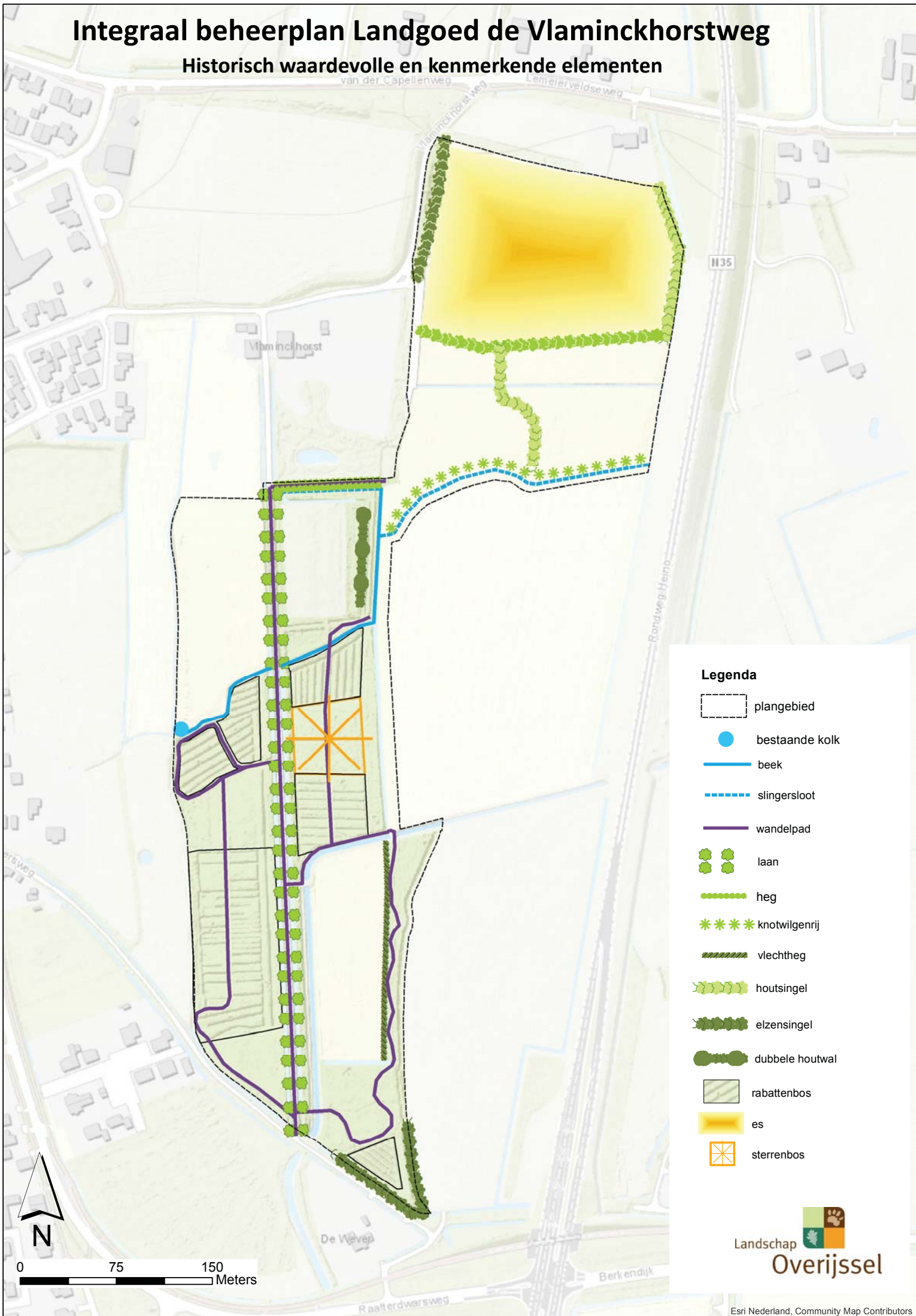
- Bos
- Rabattenbos (hakhout met overstanders)
- Rabattenbos
- Weide
- Laan
- Bomenrij
- Bomengroep
- Beukenhaag
- Wal
- Watergangen
- Paden/wegen
- Bebauwing

Bijlage 2 – historische waardevolle en kenmerkende elementen

Integraal beheerplan Landgoed de Vlaminckhorstweg

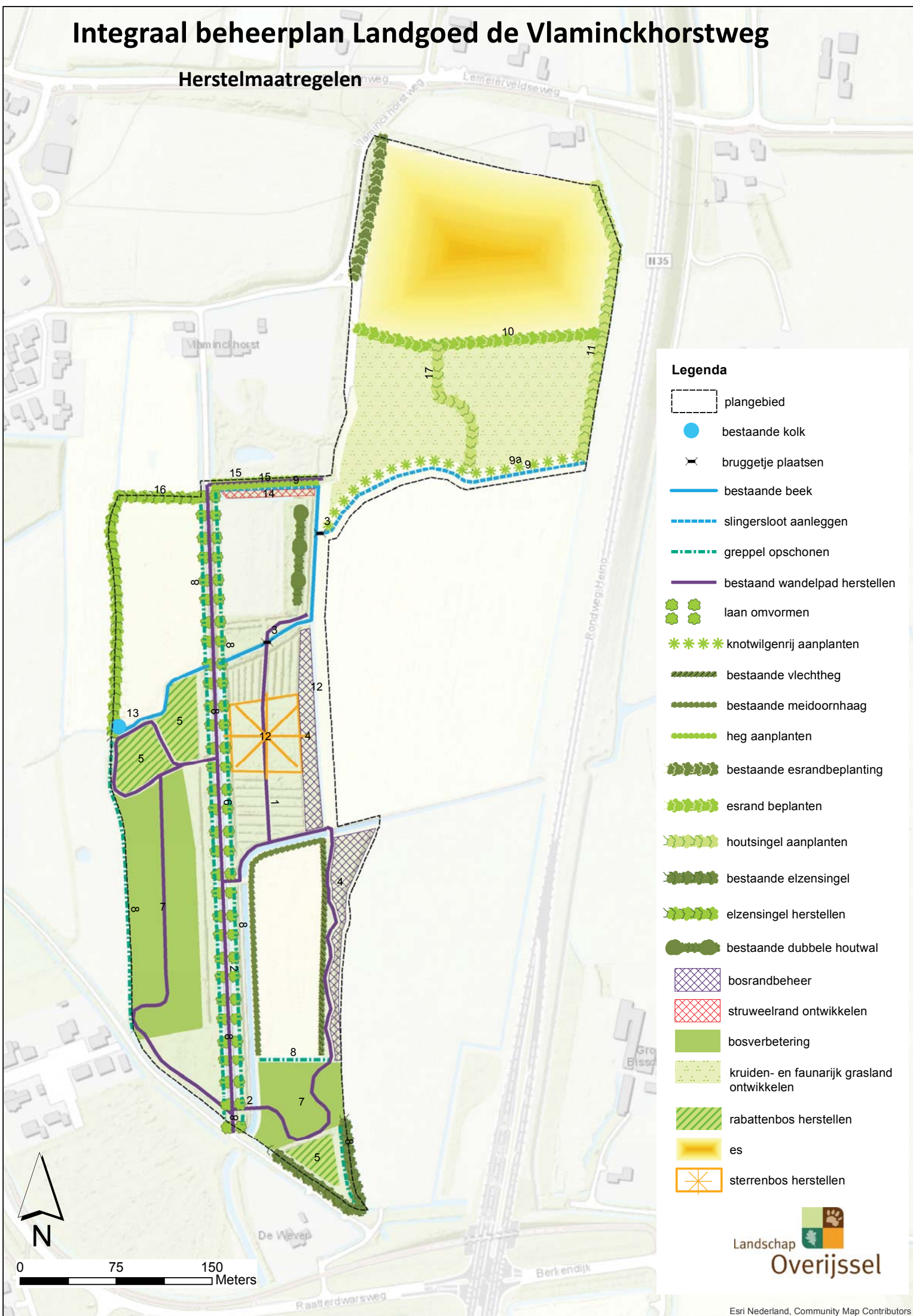
Historisch waardevolle en kenmerkende elementen

Bijlage 3 – herstelmaatregelen

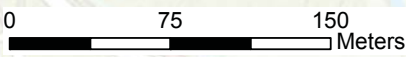
Integraal beheerplan Landgoed de Vlaminckhorstweg

Herstelmaatregelen

Legenda

- plangebied
- bestaande kolk
- ✕ bruggetje plaatsen
- bestaande beek
- slingersloot aanleggen
- greppel opschonen
- bestaand wandelpad herstellen
- laan omvormen
- * * * knotwilgenrij aanplanten
- bestaande vlechtheeg
- bestaande meidoornhaag
- heg aanplanten
- bestaande esrandbeplanting
- esrand beplanten
- houtsingel aanplanten
- bestaande elzensingel
- elzensingel herstellen
- bestaande dubbele houtwal
- bosrandbeheer
- struweelrand ontwikkelen
- bosverbetering
- kruiden- en faunairijk grasland ontwikkelen
- rabattenbos herstellen
- es
- sterrenbos herstellen

Bijlage 4 – profielen

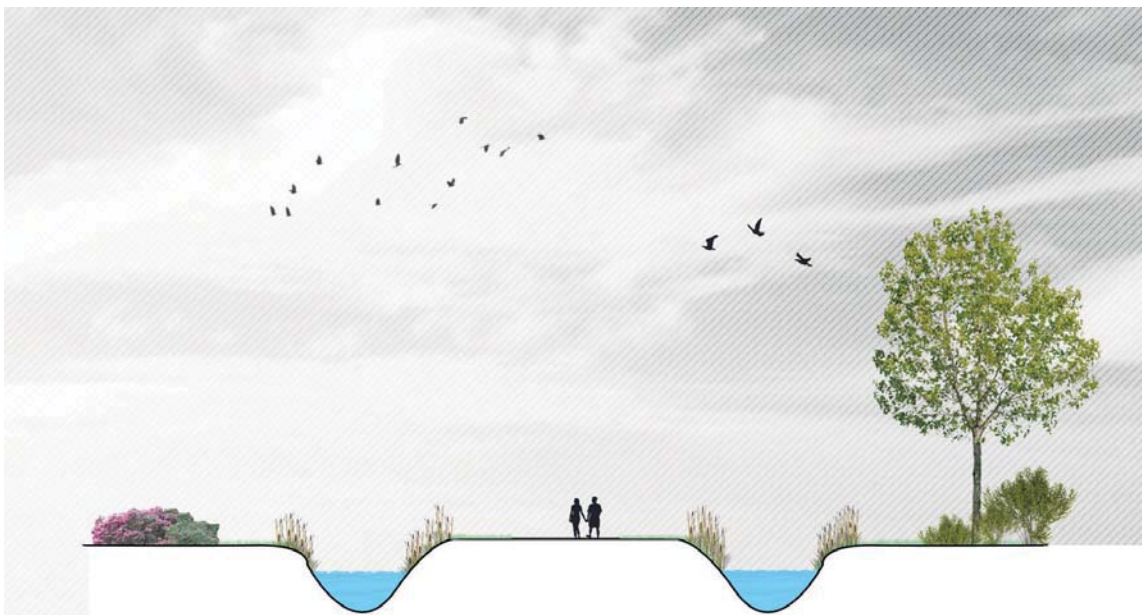
Profiel A-A' Laan

Vlaminckhorstweg - Profiel van de laan

Principeprofiel waarbij de Amerikaanse eik is vervangen door beuk. Aan beide zijden van de laan wordt er een rabat vrijgesteld. Verderop bestaan de rabatten uit bosplantsoen met bomen of hakhout, conform het beheerplan.

Profiel B-B' Overgang Engelse tuin- zoom vegetatie

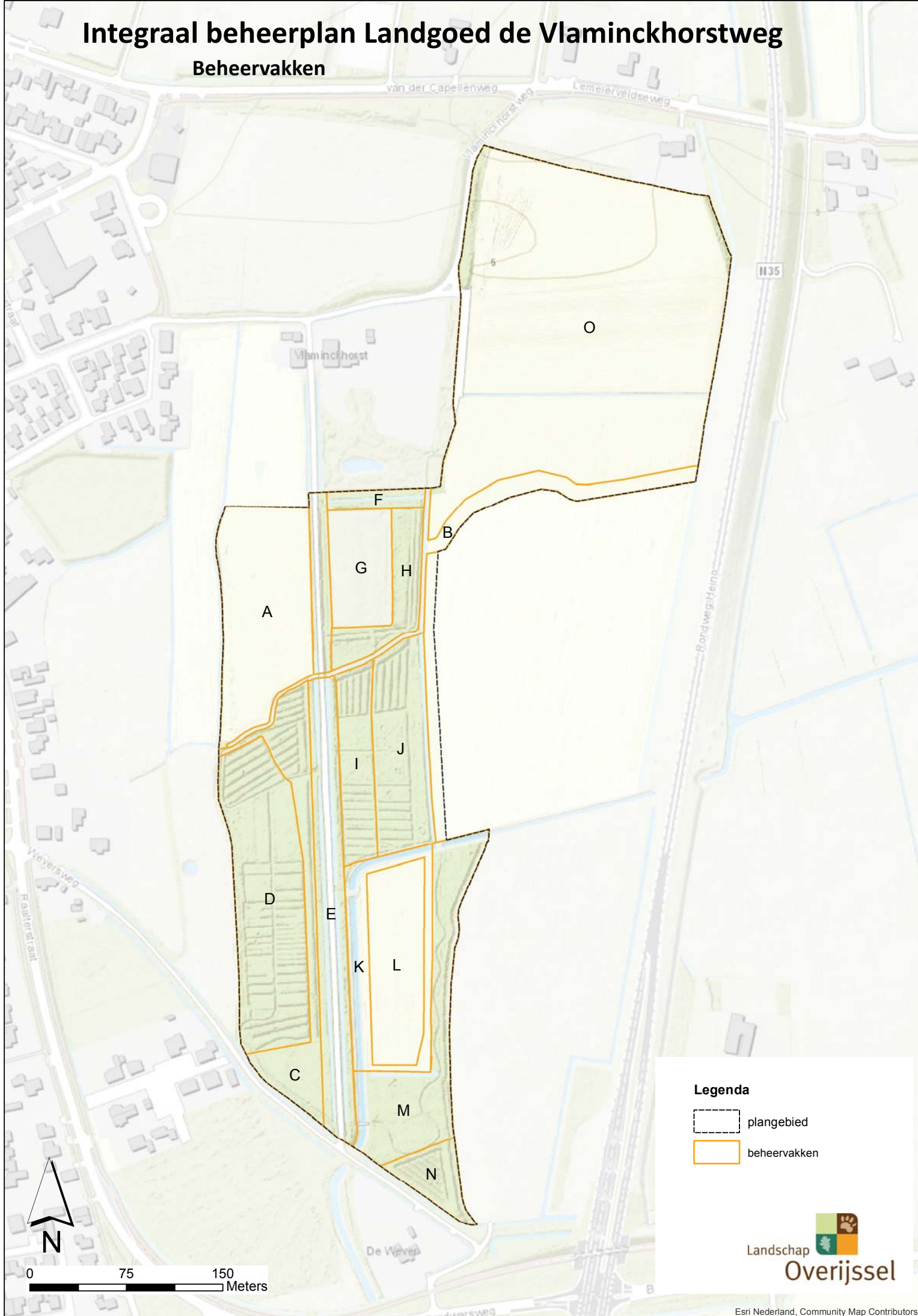
Vlaminckhorstweg - Profiel van het pad tussen landgoed en engelse tuin

Hierbij is de overgang verbeeld tussen de Engelse tuin die onderdeel uitmaakt van het landhuis en de bosrand die het aanliggende weiland begrenst. Tussendoor loopt een pad met sloten aan beide kanten.

Bijlage 5 – beheervakken

Integraal beheerplan Landgoed de Vlaminckhorstweg

Beheervakken

Legenda

- plangebied
- beheervakken